

พรธรรม นำชีวิตงาม

พรธรรมนำชีวิตงาม

พรธรรม
นำชีวิตงาม

ประมวล
พุทธวจนะ พุทธโอวาท
พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท
ธรรมโอวาท และกวีธรรม
นำชีวิตให้งดงาม

พรธรรมนำชีวิตงาม

ธรรมสมโภชในมงคลวาร

วิสาขบูชา - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐๐ ปี ชาตกาล พุทธทาสภิกขุ	ภูมิพลอดุลยเดช
- ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙	ทรงครองสิริราชสมบัติ
๙๕ ปี ชาตกาล ปัญญานันทภิกขุ	ครบ ๖๐ ปี
- ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙	๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนห้องสมุดศาลาจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้ ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน ติดต่อโดยตรงได้ที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๐-๒๕๘๓-๔๒๔๓, ๐-๒๕๘๔-๓๐๗๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๔๙ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

อาสาสมัครจัดทำต้นฉบับ : ดร.ธนานิธ เสือวรรณศรี และ อ.ศศิกานต์ พรหมมี

แม่พิมพ์โดย สุเนตร์ฟิล์ม โทร.๐-๒๘๐๓-๒๒๔๙ พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร.๐-๒๘๐๓-๒๖๙๔-๗

สารบัญ

พุทธวจนะ

ใจเป็นผู้นำทุกสิ่งทุกอย่าง
ใจเป็นใหญ่
ทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจ

ถ้าคนเรามีใจบริสุทธิ์
การพูด การกระทำ
ก็พลอยบริสุทธิ์ไปด้วย

เพราะการพูดการกระทำ
อันบริสุทธิ์นั้น
ความสุขย่อมตามสนองเขา
เหมือนเงาติดตามตน

สัตว์ทั้งหลาย
เป็นผู้มีกรรมเป็นของตน
เป็นทายาทแห่งกรรม
มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์
มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย
กระทำกรรมใดไว้
ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม
จักเป็นผู้รับผลแห่งกรรมนั้น

สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม
กรรมจำแนกสัตว์ให้เลวหรือดี
ให้ทรามหรือประณีต

หว่านพืชเช่นไร ได้ผลเช่นนั้น
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

จะเป็นคนเลว
เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่
จะเป็นคนดี
เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่

แต่
จะเป็นคนเลว
ก็เพราะพฤติกรรม
คือการกระทำของตนเอง

จะเป็นคนดี
ก็เพราะพฤติกรรม
คือการกระทำของตนเอง

กรรมใดทำแล้ว
ทำให้เดือดร้อนภายหลัง
อีกทั้งทำให้ร้องไห้ น้ำตานอง
รับสนองผลของการกระทำ
ก ร ร ม นั้ น ไ ม่ ดี

กรรมใดทำแล้ว
ไม่เดือดร้อนภายหลัง
ทั้งผู้กระทำก็เบิกบานสำราญใจ
ได้เสวยผลของการกระทำ
ก ร ร ม นั้ น ดี

ความชั่ว ไม่ทำเสียเลยเป็นดี
ทำแล้ว ย่อมเดือดร้อนภายหลัง
มาทำความดีกันดีกว่า
ทำแล้วไม่เดือดร้อน

ค น ทำ า ดี
ย่อมร่าเริงในโลกนี้

ค น ทำ า ดี
ย่อมร่าเริงในโลกหน้า

ค น ทำ า ดี
ย่อมร่าเริงในโลกทั้งสอง

ค น ทำ า ดี
ย่อมร่าเริง เบิกบานใจยิ่งนัก
เมื่อมองเห็นแต่กรรมบริสุทธิ์
ของตน

ค น ทำ ชั่ ว

ย่อมเศร้าโศกในโลกนี้

ค น ทำ ชั่ ว

ย่อมเศร้าโศกในโลกหน้า

ค น ทำ ชั่ ว

ย่อมเศร้าโศกในโลกทั้งสอง

ค น ทำ ชั่ ว

ย่อมเศร้าโศก เดือดร้อนยิ่งนัก
เมื่อมองเห็นแต่กรรมชั่ว
ของตน

ไม่ว่าบนท้องฟ้า
ไม่ว่าท่ามกลางมหาสมุทร ไม่ว่าในหุบเขา
ไม่มีแม้แต่แห่งเดียว
ที่ผู้ทำกรรมชั่วอาศัยอยู่ จะหนีพ้นกรรมไปได้

ผู้ใดทำบาปไว้แล้ว
ละได้ด้วยการทำดี
ผู้นั้นย่อมส่องโลกนี้ให้สว่าง
เหมือนพระจันทร์ที่พ้นจากเมฆ

ลุกขึ้นเถิด
จงประพฤติสุจริตธรรม
เพราะผู้ประพฤติธรรม
ย่อมอยู่เป็นสุข
ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ผู้รู้ดี เป็นผู้เจริญ
ผู้รู้ชั่ว เป็นผู้เสื่อม
ผู้ชอบธรรม เป็นผู้เจริญ
ผู้ชังธรรม เป็นผู้เสื่อม

การให้ธรรมะ
ชนะการให้ทั้งปวง

รสแห่งธรรมะ
ชนะรสทั้งปวง

ความยินดีในธรรมะ
ชนะความยินดีทั้งปวง

ความสิ้นตัณหา
ชนะทุกข์ทั้งปวง

จิตควบคุมยาก
เปลี่ยนแปลงเร็ว
ใฝ่ในอารมณ์ตามที่ใคร่
ฝึกจิตเช่นนั้นได้เป็นการดี
เพราะจิตที่ฝึกได้แล้ว
นำสุขมาให้

เรือนที่มุงเรียบร้อย
ฝนย่อมไหลย้อยเข้าไม่ได้
ใจที่อบรมเป็นอย่างดี
ราคะ
ไม่มีวันเข้าครอบงำ

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งแก่เราได้
ผู้ฝึกตนเองดีแล้ว
ย่อมได้ที่พึ่งที่ได้แสนยาก

สำรวมทางกาย
เป็นการดี

สำรวมทางวาจา
เป็นการดี

สำรวมทางใจ
เป็นการดี

ผู้สำรวมทุกทาง
ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ความไม่มีโรค เป็นลาภอย่างยิ่ง
ความรู้จักพอ เป็นทรัพย์อย่างยิ่ง
ความไว้วางใจกัน เป็นญาติอย่างยิ่ง
ความสงบเย็น เป็นสุขอย่างยิ่ง

ไม่มีไฟใด
เสมอด้วยราคะ

ไม่มีโทษใด
เสมอด้วยโทสะ

ไม่มีทุกข์ใด
เสมอด้วยเบญจขันธ์

ไม่มีสุขใด
เสมอด้วยความสงบ

ขุนเขาไม่สะเทือนเพราะแรงลม
บัณฑิตไม่หวั่นไหว
เพราะนินทาหรือสรรเสริญ
แม้ถูกทุกข์กระทบ
ถึงพลาดพลั้งลง
บัณฑิตก็คงสงบอยู่ได้
และไม่ทิ้งธรรม
เพราะชอบหรือชัง

พึงชนะคนโกรธ ด้วยความไม่โกรธ
พึงชนะคนชั่ว ด้วยความดี
พึงชนะคนตระหนี่ ด้วยการให้
พึงชนะคนพูดพล่อย ด้วยคำสัตย์

ไม่ทำชั่วทุกชนิด
ทำแต่ความดี
ทำใจให้ผ่องใส
นี้เป็นคำสั่งสอน
ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

พึงรีบเร่งกระทำความดี
และป้องกันจิตจากความชั่ว
เพราะเมื่อกระทำความดีช้าไป
ใจจะกลับยินดี
ในความชั่ว

ความเพียรเป็นกิจที่ต้องทำวันนี้
ใครจะรู้ความตาย
แม้พรุ่งนี้

ผู้มีความเพียรมั่นคง
มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว
ประเสริฐกว่า
ชีวิตตั้งร้อยปี
ของผู้เกียจคร้าน
ไร้ความเพียร

คนล่วงทุกข์ได้
เพราะความเพียร

ยศย่อมเจริญแก่ผู้ขยัน
มีสติ
มีการงานสะอาด
ทำงานด้วยความรอบคอบ
ระมัดระวัง
เป็นอยู่โดยชอบธรรม
ไม่ประมาท

ผู้ประพฤติดี
มีความเห็นถูกต้อง
มั่นอยู่ในคลองธรรม
พูดคำสัตย์
ปฏิบัติหน้าที่ของตนสมบูรณ์
คนย่อมเทิดทูนด้วยความรัก

สติ
เป็นธรรมเครื่องตื่นในโลก
ผู้มีสติ
มีความเจริญทุกเมื่อ
ผู้มีสติ
ย่อมได้รับความสุข

ปัญญา
เป็นแสงสว่างในโลก
ปัญญา
เป็นรัตนะของนรชน
ชีวิตที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา
ประเสริฐที่สุด

ละอาย
ในสิ่งที่ไม่ควรละอาย
ไม่ละอาย
ในสิ่งที่ควรละอาย
ผู้ที่มีความเห็นผิดอย่างนี้
ย่อมไปสู่ทุคติ

เห็นโทษ เป็นโทษ
เห็นถูก เป็นถูก
ผู้ที่มีความเห็นชอบเช่นนี้
ย่อมไปสู่สุคติ

อย่าประพฤติสิ่งเลวทราม
อย่าอยู่ด้วยความประมาท
อย่ายึดถือความเห็นผิด
อย่าทำตนเป็นคนรกโลก

ความไม่ประมาท
เป็นทางแห่งความไม่ตาย

ความประมาท
เป็นทางแห่งความตาย

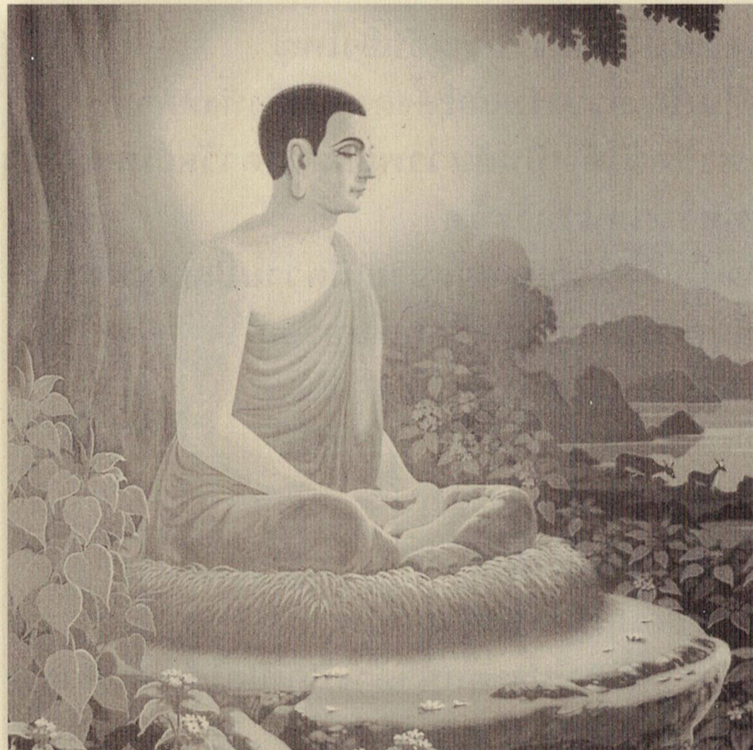
ผู้ไม่ประมาท ไม่มีวันตาย

ผู้ประมาท
แม้จะมีชีวิตอยู่ ก็เหมือนคนที่ตายแล้ว

ภาชนะที่ช่างหม้อทำแล้ว
ทั้งเล็กและใหญ่ ทั้งสุกและดิบ
ล้วนมีความแตกทำลายเป็นที่สุด ฉันใด
ชีวิตสัตว์ทั้งหลาย
ก็มีความตายเป็นที่สุด ฉันนั้น

ไม่ว่าบนท้องฟ้า
ไม่ว่าท่ามกลางมหาสมุทร ไม่ว่าในหุบเขา
ไม่มีแม้สักแห่งเดียวที่คนเราอาศัยแล้ว
จะหนีพ้นความตายได้

พวกเธออย่ามัวประมาท
อย่ามัวเพลิดเพลินยินดีในกามคุณอยู่เลย
ผู้ไม่ประมาทเพ่งพินิจทุกสิ่งตามเป็นจริงเท่านั้น
จึงจะบรรลุถึงความสุขอันไพบูลย์ได้

พุทธโอวาท

คัดจาก"พุทธโอวาท
ก่อนปรินิพพาน"
เรียบเรียงจากพระไตรปิฎก
โดย อาจารย์วศิน อินทสระ
ภาพโดย อาจารย์คำนวน ชานันโท

● ศีลเป็นพื้นฐานเป็นที่รองรับคุณอันยิ่งใหญ่
ประหนึ่งแผ่นดินเป็นที่รองรับและตั้งลงแห่งสิ่งทั้งหลาย
ทั้งที่มีชีพและหาชีพมิได้ เป็นต้นว่าพฤกษาลดาวัลย์มหาสิงขร
และสัตว์จตุบททวิบาทนานาชนิด

● บุคคลผู้มีศีลเป็นพื้นใจย่อมอยู่สบาย มีความปลอดโปร่ง
เหมือนเรือนที่บุคคลปัดกวาด เช็ดถูเรียบร้อย
ปราศจากเรือดและฝุ่นเป็นที่รบกวน

● สมาธิที่มีศีลเป็นเบื้องต้น
เป็นสมาธิที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก

● บุคคลผู้มีสมาธิย่อมอยู่อย่างสงบ
เหมือนเรือนที่มีฝาผนัง มีประตูหน้าต่างปิดเปิดได้เรียบร้อย
มีหลังคาสำหรับป้องกันลม แดด และฝน
ผู้อยู่ในเรือนเช่นนี้ ฝนตกก็ไม่เปียก แดดออกก็ไม่ร้อนฉันใด
บุคคลผู้มีจิตเป็นสมาธิดีก็ฉันนั้น
ย่อมสงบอยู่ได้ ไม่กระวนกระวาย
เมื่อลม แดด และฝน กล่าวคือ โลกธรรมแผดเผา
กระพือพัดซัดสาดเข้ามาครั้งแล้วครั้งเล่า

● สมาธิอย่างนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญญา
ในการฟาดฟันย่ำยีและเชือดเฉือนกิเลสอาสวะต่างๆ
ให้เบาบางและหมดสิ้นไป
เหมือนบุคคลผู้มีกำลังจับศาสตราอันคมกริบ
แล้วถางป่าให้โล่งเตียนก็ปานกัน

● ปัญญาซึ่งมีสมาธิเป็นรากฐานนั้น
ย่อมปรากฏดุจไฟดวงใหญ่ กำจัดความมืดให้ปลาสนาการ
มีแสงสว่างรุ่งเรืองอำไพ
ขับฝุ่นละอองคือกิเลสให้ปลิวหาย
ปัญญาจึงเป็นประดุจประทีปแห่งดวงใจ

● อันว่าจิตนี้เป็นธรรมชาติที่ผ่องใสอยู่โดยปกติ
แต่เศร้าหมองไปเพราะคลุกเคล้าด้วยกิเลสนานาชนิด

● ศีล สมาธิ และปัญญา
เป็นเครื่องฟอกจิตให้ขาวสะอาดดังเดิม
จิตที่ฟอกด้วยศีล สมาธิ และปัญญา
ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะทั้งปวง

● บรรดาทางทั้งหลาย

มรรคมีองค์แปด ประเสริฐที่สุด

● บรรดาบททั้งหลาย

บทสี่ คืออริยสัจ ประเสริฐที่สุด

● บรรดาธรรมทั้งหลาย

วิราคะ คือ การปราศจากความกำหนัดยินดี ประเสริฐที่สุด

● บรรดาสัตว์สองเท้า

พระตถาคตเจ้าผู้มีจักษุ ประเสริฐที่สุด

● มรรคมีองค์แปดนี่แลเป็นไปเพื่อทรรศนะอันบริสุทธิ์

หาใช่ทางอื่นไม่

เธอทั้งหลายจงเดินไปตามทางมรรคมีองค์แปดนี้

อันเป็นทางที่ทำมารให้หลง ติดตามมิได้

เธอทั้งหลายจงตั้งใจปฏิบัติ เพื่อทำทุกข์ให้สิ้นไป

● ความเพียรพยายาม เธอทั้งหลายต้องทำเอง

ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้บอกทางเท่านั้น

เมื่อปฏิบัติตนดังนี้

พวกเธอจักพ้นจากมารและบ่วงแห่งมาร

● ความทุกข์ทั้งมวลมีมูลรากมาจากตัณหา อุปาทาน
ความทะยานอยากดิ้นรน
และความยึดมั่นถือมั่นเป็นเรา เป็นของเรา
รวมถึงความเพลินใจในอารมณ์ต่างๆ

● สิ่งที่เข้าไปเกาะเกี่ยวยึดถือไว้โดยความเป็นตน เป็นของตน
ที่จะไม่ก่อทุกข์ก่อโทษให้นั้นเป็นไม่มี หาไม่ได้ในโลกนี้

● เมื่อใดบุคคลมาเห็นสักแต่ว่าได้เห็น
ฟังสักแต่ว่าได้ฟัง รู้สักแต่ว่าได้รู้
เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เพียงสักว่าๆ
ไม่หลงใหลพัวพันมัวเมา
เมื่อนั้นจิตก็จะว่างจากความยึดถือต่างๆ
ปลอดโปร่งแจ่มใสเบิกบานอยู่

● เธอจงมองดูโลกนี้โดยความเป็นของว่างเปล่า มีสติอยู่ทุกเมื่อ
ถอนอัตตานุทิฏฐิ คือความยึดมั่นถือมั่นเรื่องตัวตนเสีย
ด้วยประการฉะนี้ เธอจะเบาสบายคลายทุกข์คลายกังวล

● ไม่มีความสุขใดยิ่งไปกว่าการปล่อยวาง
และการสำรวมตนอยู่ในธรรม

● ไม่มีความสุขใดเสมอด้วยความสงบ
ความสุขชนิดนี้สามารถหาได้ในตัวเรานี้เอง
ตราบใดที่มนุษย์ยังวิ่งวุ่นแสวงหาความสุขจากที่อื่น
เขาจะไม่พบความสุขที่แท้จริงเลย

● มนุษย์ได้สรรค์สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นไว้เพื่อให้ตัวเองวิ่งตาม
แต่ก็ตามไม่เคยทัน

● การแสวงหาความสุขโดยปล่อยใจ
ให้ไหลเลื่อนไปตามอารมณ์ที่ปรารถนานั้น
เป็นการลงทุนที่มีผลไม่คุ้มเหนื่อย
เหมือนบุคคลลงทุนวิดน้ำในบึงใหญ่
เพื่อต้องการปลาเล็กๆ เพียงตัวเดียว

● มนุษย์ส่วนใหญ่
มัววุ่นวายอยู่กับเรื่องกาม เรื่องกิน และเรื่องเกียรติ
จนลืมนึกถึงสิ่งหนึ่ง
ซึ่งสามารถให้ความสุขแก่ตนได้ทุกเวลา
สิ่งนั้นคือ ดวงจิตที่ผ่องแผ้ว

● เรื่องกามเป็นเรื่องที่ต้องดิ้นรน เรื่องกินเป็นเรื่องที่ต้องแสวงหา
และเรื่องเกียรติเป็นเรื่องที่ต้องแบกไว้

● เมื่อมีเกียรติมากขึ้น
ภาระที่จะต้องแบกเกียรติเป็นเรื่องใหญ่ยิ่ง
ของมนุษย์ผู้หลงตนว่าเจริญแล้ว

● ในหมู่ชนที่เพ่งมองแต่ความเจริญทางด้านวัตถุนั้น
จิตใจของเขาเร่าร้อนอยู่ตลอดเวลา
ไม่เคยประสบความสงบเย็นเลย
เขายินดีที่จะมอบตัวให้จมอยู่ในคาวของโลกอย่างหลับหูหลับตา
เขาพากันบ่นว่าหนักและเหน็ดเหนื่อย
พร้อมๆ กันนั้น เขาได้แบกก้อนหินวิ่งไปบนถนนแห่งชีวิต
อย่างไม่รู้จักวาง

● ลาภและยศนั้นเป็นเหยื่อของโลกที่น้อยคนนักจะสละและวางได้
จึงแย่งลาภแย่งยศกันอยู่เสมอ
เหมือนปลาที่แย่งเหยื่อกันกิน
แต่หารู้ไม่ว่าเหยื่อนั้นมีเบ็ดเกี่ยวอยู่ด้วย
หรือเหมือนไก่ที่แย่งไส้เดือนกัน จิกตีกัน
ทำลายกันจนพินาศกันไปทั้งสองฝ่าย น่าสังเวชสลดจิตยิ่งนัก

● ถ้ามนุษย์ในโลกนี้ลดความโลภลง
มีการเผื่อแผ่เจือจานโอบอ้อมอารี
ถ้าเขาลดโทสะลง มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน
และลดโมหะลง ไม่หลงงมงาย
ใช้เหตุผลในการตัดสินปัญหา และดำเนินชีวิต
โลกนี้จะน่าอยู่อีกมาก

● แต่ช่างเขาเถิด หน้าที่โดยตรงและเร่งด่วนของเธอ
คือลดความโลภ ความโกรธ และความหลงของเธอเองให้น้อยลง
แล้วจะประสบความสุขความเยือกเย็นขึ้นมาก
เหมือนคนลดไข้ได้มากเท่าใด ความสบายกายก็มีมากขึ้นเท่านั้น

● กลิ่นดอกไม้กลิ่นจันทน์ไม่สามารถหอมหวนทวนลมได้
แต่กลิ่นแห่งเกียรติคุณความดีงามของสัตบุรุษนั้นแล
สามารถจะหอมไปได้ทั้งตามลมและทวนลม

● คนดีย่อมมีเกียรติคุณฟุ้งขจรไปได้ทั่วทุกทิศ
กลิ่นจันทน์แดง กลิ่นอุบล กลิ่นดอกมะลิ จัดว่าเป็นดอกไม้กลิ่นหอม
แต่ยังสู้กลิ่นศีลไม่ได้
กลิ่นศีลยอดเยี่ยมกว่ากลิ่นทั้งมวล

● ทางสองสายคือกามสุขัลลิกานุโยค การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขสายหนึ่ง
และ อัตตกิลมถานุโยค การทรมานกายให้ลำบากเปล่าสายหนึ่ง
อันผู้หวังความเจริญในธรรม พึงละเว้นเสีย
ควรเดินตามทางสายกลาง คือเดินตามอริยมรรคมีองค์แปด
คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การพูดชอบ การทำชอบ
การประกอบอาชีพในทางสุจริต ความพยายามในทางที่ชอบ
การตั้งสติชอบ และการทำสมาธิชอบ

● ความทุกข์ทั้งมวล ย่อมสืบเนื่องมาจากเหตุ
ก็อะไรเล่าเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์นั้น
เรากล่าวว่า ตัณหาเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์
● ตัณหา คือ ความทะยานอยากดิ้นรน ซึ่งมีลักษณะเป็นสาม
คือ ดิ้นรนอยากได้อารมณ์ที่น่าใคร่น่าปรารถนา
เรียก กามตัณหา อย่างหนึ่ง
ดิ้นรนอยากเป็นนั่นเป็นนี่ เรียก ภวตัณหา อย่างหนึ่ง
ดิ้นรนอยากผลักสิ่งที่มีอยู่แล้ว เป็นแล้ว เรียก วิภวตัณหา อย่างหนึ่ง
● นี่แล คือสาเหตุแห่งความทุกข์ขั้นมูลฐาน
การสลัดทิ้งโดยไม่เหลือซึ่งตัณหาประเภทต่างๆ ดับตัณหา คลายตัณหา
โดยสิ้นเชิง นั่นแลเราเรียกว่า นิโรธ คือความดับทุกข์ได้

● ปัญหาที่เผชิญอยู่เบื้องหน้าของทุกๆ คน
คือ ปัญหาเรื่องทุกข์และความดับทุกข์
มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ถูกความทุกข์เสียบอยู่ทั้งทางกายและทางใจ

● อุปมาเหมือนผู้ถูกยิงด้วยลูกศร ซึ่งกำซาบด้วยยาพิษแล้ว
ญาติมิตรเห็นเข้าเกิดความกรุณา จึงพยายามช่วยถอนลูกศรนั้น
แต่บุรุษผู้โง่เขลาบอกว่า
ต้องไปสืบให้ได้เสียก่อนว่าใครเป็นคนยิง และยิงมาจากทิศไหน
ลูกศรทำด้วยไม้อะไร แล้วจึงจะค่อยมาถอนลูกศรออก
บุรุษผู้นั้นจะต้องตายเสียก่อนเป็นแน่แท้

● ความจริงเมื่อถูกยิงแล้ว
หน้าที่ของเขาก็คือ ควรพยายามถอนลูกศรออกเสียทันที
ชำระแผลให้สะอาด แล้วใส่ยา และรักษาแผลให้หายสนิท
หรืออีกอุปมาหนึ่งเหมือนบุคคลที่ไฟไหม้อยู่บนศีรษะ
ควรรีบดับเสียโดยพลัน
ไม่ควรเที่ยววิ่งหาคนผู้เอาไฟมาเผาศีรษะตน
ทั้งๆ ที่ไฟลุกไหม้อยู่

● สังสารวัฏฏ์นี้เต็มไปด้วยเพลิงทุกข์นานาประการ
โหมให้ร้อนอยู่โดยทั่ว
สัตว์ทั้งหลายยังวิ่งอยู่ในกองทุกข์แห่งสังสารวัฏฏ์
ใครเล่าจะเป็นผู้ดับ ถ้าทุกคนไม่ช่วยกันดับทุกข์แห่งตน
● อุปมาเหมือนบุรุษสตรีผู้รวมกันอยู่ในบริเวณกว้างแห่งหนึ่ง
และต่างคนต่างถือดุ้นไฟใหญ่อันไฟลุกโพลงอยู่ทั่วแล้ว
ต่างคนต่างก็วิ่งวนกันอยู่ในบริเวณนั้น
และร้องกันว่า ร้อน ร้อน

● เราตถาคตได้ทิ้งดุ้นไฟแล้ว
แล้วร้องบอกให้เธอทั้งหลายทิ้งเสียด้วย
ดุ้นไฟที่กล่าวถึงนี้ คือกิเลสทั้งมวลอันเป็นสิ่งที่เผาลนสัตว์
ให้เร่าร้อนกระวนกระวาย

● อายตนะภายในหก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ
อายตนะภายนอกหก คือ รูป เสียง กลิ่น รส
โผฏฐัพพะ และธัมมารมณ์ เป็นของร้อน
ร้อนเพราะไฟ คือ ราคะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง

● เราตถาคตไม่พิจารณาเห็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะใดๆ
ที่จะครอบงำรัดตรึงใจของบุรุษได้มาก
เท่ารูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะแห่งสตรี

● เราไม่พิจารณาเห็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะใดๆ
ที่สามารถครอบงำรัดตรึงใจของสตรีได้มาก
เท่ารูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะแห่งบุรุษ

● ธรรมชาติของจิตเป็นสิ่งดิ้นรน กลับกลอกง่าย
บางคราวปรากฏเหมือนช้างตกมัน
พวกเธอจงเอาสติเป็นขอสำหรับเหนี่ยวรั้งช้าง
คือจิตที่ดิ้นรนนี้ให้อยู่ในอำนาจ

● บุคคลผู้มีอำนาจมากที่สุดและควรแก่การสรรเสริญนั้น
คือผู้ที่สามารถเอาตนของตนเองไว้ในอำนาจได้
สามารถชนะตนเองได้

● ผู้ชนะตนเองได้ ชื่อว่าเป็นยอดนักรบในสงคราม
เธอทั้งหลายจงเป็นยอดนักรบในสงครามเถิด
อย่าเป็นผู้แพ้เลย

● จิตใจที่ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม คือ นินทา สรรเสริญนั้น
เป็นจิตใจที่ประเสริฐยิ่ง

● ในหมู่มนุษย์นี้ ผู้ใดฝึกตนให้เป็นคนอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้อื่นได้
จัดว่าเป็นผู้ประเสริฐสุด
ม้าอัสดร ม้าสินธพ พญาช้างตระกูลมหานาคที่ได้รับการฝึกดีแล้ว
จัดเป็นสัตว์ที่ประเสริฐ
แต่บุคคลที่ฝึกตนดีแล้วยังประเสริฐกว่าสัตว์เหล่านั้น

● ผู้อดทนต่อคำล่วงเกินของผู้สูงกว่าก็เพราะความกลัว
อดทนต่อคำล่วงเกินของผู้เสมอกันเพราะเห็นว่าพอสู้กันได้
แต่ผู้ใดอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้ซึ่งด้อยกว่าตนได้
เราเรียกความอดทนนั้นว่าสูงสุด

● ผู้มีความอดทน มีเมตตา ย่อมเป็นผู้มีลาภ มียศ อยู่เป็นสุข
เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
เปิดประตูแห่งความสุขความสงบได้โดยง่าย
สามารถปิดมูลเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทเสียได้
คุณธรรมทั้งมวล มีศีลและสมาธิเป็นต้น
ย่อมเจริญงอกงามแก่ผู้มีความอดทนทั้งสิ้น

● อย่าหวังอะไรให้มากนัก จงมองดูชีวิตอย่างผู้ชำชอง
อย่าวิตกกังวลอะไรล่วงหน้า

● ชีวิตนี้เหมือนเกลียวคลื่น ซึ่งก่อตัวขึ้นแล้วม้วนเข้าหาฝั่ง
และแตกกระจายเป็นฟองฝอย
จงยืนมองดูชีวิตเหมือนคนผู้ยืนอยู่บนฝั่ง
มองดูเกลียวคลื่นในมหาสมุทรฉะนั้น

● ธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์
ไม่ว่าเขาจะอยู่ในเพศใดภาวะใด
การกระทำที่นึกขึ้นภายหลังแล้วต้องเสียใจนั้นควรเว้นเสีย
เพราะฉะนั้น แม้จะประสบความทุกข์ยากลำบากสักปานใด
ก็ต้องไม่ทิ้งธรรม

● มนุษย์ที่ยังมีอาสวะอยู่ในใจนั้น
ย่อมจะมีวันพลั้งเผลอประพฤติผิดธรรมไปบ้าง เพราะยังมีสติไม่สมบูรณ์
แต่เมื่อได้สติภายหลังแล้ว
ก็ต้องตั้งใจประพฤติธรรม สั่งสมความดีกันใหม่
ยิ่งพวกเรานักบวชด้วยแล้วจำเป็นต้องมีอุดมคติ

● การตายด้วยอุดมคตินั้นมีค่ากว่าการเป็นอยู่โดยไร้อุดมคติ

● ธรรมดาว่าไม้จันทน์
แม้จะแห้ง
ก็ไม่ทิ้งกลิ่น

● หัสดิน
ก้าวลงสู่สงคราม
ก็ไม่ทิ้งลีลา

● อ้อย
แม้เข้าสู่หีบยนต์แล้ว
ก็ไม่ทิ้งรสหวาน

● บัณฑิต
แม้ประสบทุกข์เจียนตาย
ก็ไม่ทิ้งธรรม

● ความตระหนี่ลาภ
เป็นความโง่เขลา
เหมือนชาวนาที่ตระหนี่
ไม่ยอมหว่านพันธุ์ข้าวลงในนา
เขาเก็บพันธุ์ข้าวเปลือกไว้จนเน่าและเสีย
ไม่สามารถจะปลูกได้อีก

● ข้าวเปลือกที่หว่านลงแล้วหนึ่งเมล็ด
ย่อมให้ผลหนึ่งรวงฉันใด
ทานที่บุคคลทำแล้วก็ฉันนั้น
ย่อมมีผลมาก ผลไพศาล

● การรวบรวมทรัพย์ไว้โดยมิได้ใช้สอยให้เป็นประโยชน์
ทรัพย์นั้นจะมีคุณแก่ตนอย่างไร
เหมือนผู้มีเครื่องประดับอันวิจิตรตระการตา
แต่หาได้ประดับไม่
เครื่องประดับนั้นจะมีประโยชน์อะไร
รังแต่จะก่อความหนักใจในการเก็บรักษา

● นกชื่อ "มัยหกะ"
ชอบเที่ยวไปตามซอกเขาและที่ต่างๆ
มาจับต้นเลียบที่มีผลสุกแล้วร้องว่า "ของกู ของกู"
ในขณะที่มันร้องอยู่นั่นเอง
หมู่นกเหล่าอื่นที่บินมากินผลเลียบตามต้องการแล้วจากไป
นกมัยหกะก็ยังคงร้องว่า"ของกู ของกู"
อยู่นั่นเอง

● ข้อนี้ฉันใด
บุคคลบางคนในโลกนี้ก็ฉันนั้น
รวบรวมสะสมทรัพย์ไว้มากมาย แต่ไม่สงเคราะห์ญาติตามที่ควร
ทั้งมิได้ใช้สอยเองให้ผาสุก
มัวเฝ้ารักษาและภูมิใจว่า "ของเรามี ของเรามี" ดังนี้

● เมื่อเขาประพฤติอยู่เช่นนี้
ทรัพย์สมบัติย่อมเสียหายไป ทรุดโทรมไปด้วยเหตุต่างๆ มากหลาย
เขาก็คงคร่ำครวญอยู่อย่างเดิมนั่นเอง
และต้องเสียใจในของที่เสียไปแล้ว

● จงดูกายอันเปื่อยเน่านี้เถิด มันอาดูร ไม่สะอาด
มีสิ่งสกปรกไหลเข้าไหลออกอยู่เสมอ
ถึงกระนั้นก็ตาม
มันยังเป็นที่พอใจปรารถนายิ่งนักของผู้ไม่รู้ความจริงข้อนี้
● ร่างกายนี้ไม่นานนักหรอกคงจะนอนทับถมแผ่นดิน
ร่างกายนี้เมื่อปราศจากวิญญาณครองแล้ว
ก็ถูกทอดทิ้งเหมือนท่อนไม้ที่ไร้ค่า ๆอันเขาทิ้งเสียแล้วโดยไม่ไยดี

● อันร่างกายนี้สะสมไว้แต่ของสกปรกโสโครก
มีสิ่งปฏิกูลไหลออกจากทวารทั้งเก้า มีช่องหู ช่องจมูก เป็นต้น
เป็นที่อาศัยแห่งสัตว์เล็กสัตว์น้อย
เป็นป่าช้าแห่งซากสัตว์นานาชนิด เป็นรังแห่งโรค
เป็นที่เก็บมูตรและกรีษ
● อุปมาเหมือนถุงหนังซึ่งบรรจุเอาสิ่งโสโครกต่างๆ เข้าไว้
แล้วซึมออกมาเสมอๆ
เจ้าของกายจึงต้องชำระล้างขัดถูวันละหลายๆ ครั้ง
เมื่อเว้นจากการชำระล้างแม้เพียงวันเดียวหรือสองวัน
กลิ่นเหม็นก็ปรากฏเป็นที่รังเกียจ เป็นของน่าขยะแขยง

● ร่างกายนี้
เป็นเหมือนเรือน
ซึ่งสร้างด้วยโครงกระดูก
มีหนังและเลือดเป็นเครื่องฉาบทา

ที่มองเห็นเปล่งปลั่งผุดผาดนั้น
เป็นแต่เพียงผิวหนังเท่านั้น

เหมือนมองเห็นความงามแห่งหีบศพ
อันวิจิตรตระการตา
ผู้ไม่รู้ก็ติดในหีบศพนั้น

● แต่ผู้รู้เมื่อทราบว่าเป็นหีบศพ
แม้ภายนอกจะวิจิตรตระการตาเพียงไร
ก็หาพอใจยินดีไม่
เพราะทราบชัดว่า
ภายในแห่งหีบอันสวยงามนั้น
มีสิ่งปฏิกูลพึงรังเกียจ

●

อริยมรรค
ประกอบด้วยองค์แปด
เป็นทางอันประเสริฐ
สามารถทำให้บุคคลเดินไปตามทางนี้
ถึงซึ่งความสุขสงบเย็นเต็มที่
เป็นทางเดินไปสู่อมตะ

●

ถ้าภิกษุหรือใครๆ ก็ตาม
พึงอยู่โดยชอบ
ปฏิบัติดำเนินตามมรรคอันประเสริฐ
ประกอบด้วยองค์แปดนี้อยู่
โลกก็จะไม่พึงว่างจาก
พระอรหันต์

●

พุทธบริษัททั้งสี่
คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
ทำสักการะบูชาเรา
ด้วยเครื่องบูชาสักการะทั้งหลาย
อันเป็นอามิส
เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นต้น
หาชื่อว่าบูชาตถาคต
ด้วยการบูชาอันยิ่งไม่

ผู้ใดปฏิบัติตามธรรม
ปฏิบัติอันชอบยิ่ง ปฏิบัติธรรมอันเหมาะสม
ผู้นั้นแลชื่อว่าสักการะบูชาเรา
ด้วยการบูชาอันยอดเยี่ยม

●

สถานที่
อันเป็นเหตุให้ระลึกถึงเราก็มีอยู่
คือ
สถานที่ที่เราประสูติแล้ว คือลุมพินีวันสถาน
สถานที่ที่เราตั้งอาณาจักรแห่งธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก
คือ ป่าอิสิปตนมิคทายะ แขวงเมืองพาราณสี
สถานที่ที่เราตรัสรู้อนุตตรสัมมาโพธิญาณ
บรรลุความรู้อันประเสริฐ ทำกิเลสให้สิ้นไป
คือโพธิมณฑล ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม
และสถานที่ที่เราจะปรินิพพาน ณ บัดนี้
คือ
ป่าไม้สาละ ณ นครกุสินารา

●

สถานที่ทั้งสี่แห่งนี้เป็นสังเวชนียสถาน
สาราณียสถานสำหรับให้ระลึกถึงเรา
และเดินตามรอยพระบาทแห่งเรา

●

เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว
เธอทั้งหลายอาจคิดว่า
บัดนี้พวกเธอไม่มีศาสดาแล้ว
จะพึงว้าเหว่ ไร้ที่พึ่ง

พึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่า
ธรรมวินัยอันใดที่เราได้แสดงแล้วบัญญัติแล้ว
ขอให้ธรรมวินัยอันนั้น
จงเป็นศาสดาของพวกเธอแทนเราต่อไป
เธอทั้งหลายจงมีธรรมวินัยเป็นที่พึ่งเถิด
อย่าได้มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย

บัดนี้
เป็นวาระสุดท้ายแห่งเราแล้ว

เราขอเตือนเธอทั้งหลาย
ให้จำมั่นไว้ว่า

สิ่งทั้งปวงมีความเสื่อมและสิ้นไป
เป็นธรรมดา

เธอทั้งหลาย
จงอยู่ด้วยความไม่ประมาทเถิด

พระราชดำรัส-พระบรมราโชวาท

หนังสือ
เป็นการสะสมความรู้
และทุกสิ่งทุกอย่าง
ที่มนุษย์ได้สร้างมา
ทำมา คิดมา
แต่โบราณกาลจนทุกวันนี้
หนังสือ
จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ
เป็นคล้ายๆ ธนาคารความรู้
และเป็นออมสิน
เป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์
ก้าวหน้าได้โดยแท้

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานคณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ
๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

การดำเนินชีวิตที่ดี
จะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา
การปรับปรุงตัว
จะต้องมีความเพียร
และความอดทนเป็นที่ตั้ง
ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร
ไม่มีความอดทน
ก็อาจจะท้อใจไปโดยง่าย
เมื่อท้อใจไปแล้ว
ไม่มีทาง
ที่จะมีชีวิตเจริญรุ่งเรือง
แน่ๆ

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา
๒๗ มีนาคม ๒๕๒๓

การเล่าเรียนหรือทำการใดๆ
ให้สำเร็จได้ด้วยดีโดยตลอดนั้น
ขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงเป็นใหญ่
เพราะความตั้งใจจริงนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญ
ที่จะช่วยกำจัดความเกียจคร้าน
ความอ่อนแอ และความท้อถอย ได้เป็นอย่างดียิ่ง
จะปลูกฝังความเอาใจใส่ ความขยันหมั่นเพียร
และความเข้มแข็งให้เกิดเป็นนิสัย
และนิสัยที่ดี ที่ปลูกไว้แต่เยาว์วัย
จะเป็นคุณสมบัติติดตัวไปในวันข้างหน้า
จะช่วยพาตัวให้องอาจ สามารถเอาชนะอุปสรรค
และปัญหาต่างๆ ได้โดยตลอด
และประสบความสำเร็จ
ความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในชีวิต

❊

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่คณะอาจารย์ ครู และนักเรียน
โรงเรียนวังไกลกังวล
๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗

คนไทยนำตัวนำชาติให้รอดพ้นอันตราย
และเจริญเป็นอิสระมาโดยตลอดได้
ด้วยอาศัยความเพียรพยายาม
คือพยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น
พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่
พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ
พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น
ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น
ความเพียรที่ชอบสี่สถานนี้
เป็นข้อที่ควรศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติให้เกิดผล
แต่ละคนจะเป็นสุขขึ้นและเจริญขึ้น
ทั้งในฐานะความเป็นอยู่
ทั้งในความคิดจิตใจ

⁂

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่สามัคคีสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์
เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสามัญประจำปี
๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๖

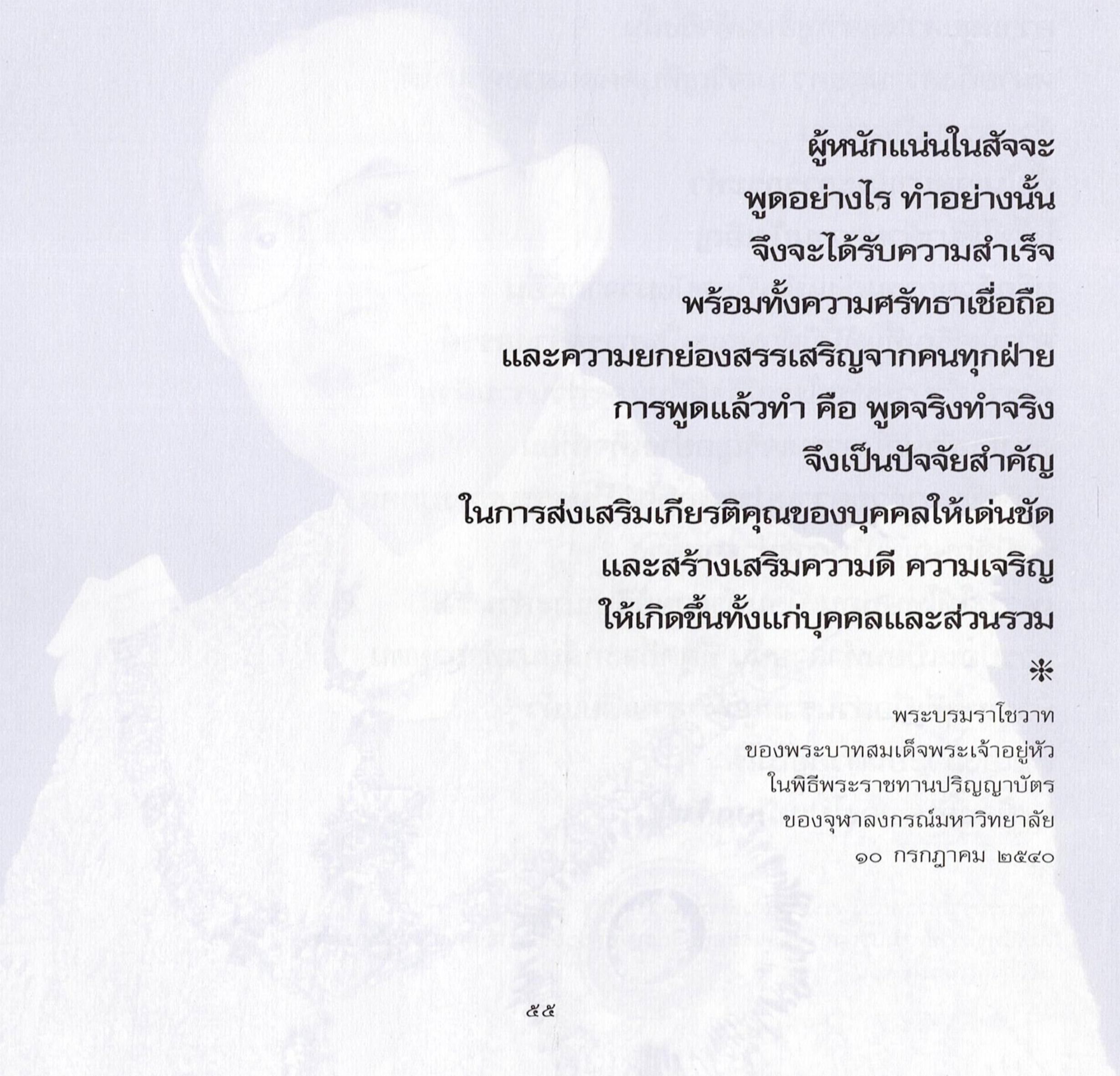
ความเพียรที่ถูกต้อง
เป็นธรรมและพึงประสงค์นั้น
คือ ความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไป
และระวังมิให้เกิดขึ้นใหม่ อย่างหนึ่ง
กับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีความเจริญให้เกิดขึ้น
และระวังรักษามิให้เสื่อมสิ้นไป อย่างหนึ่ง
ความเพียรทั้งสองประการนี้
เป็นอุปการะอย่างสำคัญแก่การปฏิบัติตนปฏิบัติงาน
ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตนตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว
ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อม
ทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม
ประเทศชาติของเราก็จะสามารถรักษาความเป็นปรกติมั่นคง
พร้อมกับพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปได้ดังปรารถนา

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในการเสด็จออกมหาสมาคม
เนื่องในงานพระราชพิธีกาญจนาภิเษก
ณ ท้องสนามหลวง
เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙

สัจวาจา
นั้นเป็นรากฐานของการทำงาน
หรือการดำรงชีวิตที่ดีที่งาม
ที่มีความก้าวหน้ามีความสำเร็จ
สัจ เป็นการตั้งใจ ตั้งจิตใจ
วาจา เป็นคำพูดออกมา
แสดงถึงคำพูดนั้นต้องออกมาจากใจ
คือเป็นการตั้งใจที่จะทำอะไร
เพื่อความสำเร็จในงานนั้น

⁂

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสที่ผู้พิพากษาประจำกระทรวงยุติธรรม
เฝ้าฯถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
๑๘ มีนาคม ๒๕๒๕

ผู้หนักแน่นในสัจจะ
พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น
จึงจะได้รับความสำเร็จ
พร้อมทั้งความศรัทธาเชื่อถือ
และความยกย่องสรรเสริญจากคนทุกฝ่าย
การพูดแล้วทำ คือ พูดจริงทำจริง
จึงเป็นปัจจัยสำคัญ
ในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคลให้เด่นชัด
และสร้างเสริมความดี ความเจริญ
ให้เกิดขึ้นทั้งแก่บุคคลและส่วนรวม

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๐

ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น
หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้
ด้วยความเป็นธรรม
ทั้งในเจตนาและการกระทำ
ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ
หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น
ความเจริญที่แท้นี้มีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์
เพราะอำนวยประโยชน์ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย
ตรงกันข้ามกับความเจริญอย่างเท็จเทียม
ที่เกิดขึ้นมาด้วยความประพฤติไม่เป็นธรรมของบุคคล
ซึ่งมีลักษณะเป็นการทำลายล้าง
เพราะให้โทษบ่อนเบียนทำลายผู้อื่นและส่วนรวม
การบ่อนเบียนทำลายนั้น ที่สุดก็จะกลับมาทำลายตน
ด้วยเหตุที่เมื่อส่วนรวมถูกทำลายเสียแล้ว
ตนเองก็จะยืนตัวอยู่ไม่ได้
จะต้องล่มจมลงไปเหมือนกัน

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘

ทุกคนมีชาติบ้านเมืองเป็นที่เกิดที่อาศัย
ทุกคนจะมีความสุขความเจริญได้
ก็เพราะบ้านเมืองเป็นปรกติมั่นคง
ผู้ที่ทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม
ย่อมได้รับประโยชน์เป็นส่วนของตนด้วย
ผู้ที่ทำงานโดยเห็นแก่ตัว
เบียดเบียนประโยชน์ส่วนรวม
ย่อมบั่นทอนทำลายความมั่นคงของประเทศชาติ
และที่สุด ตนเองก็จะเอาตัวไม่รอด
ขอให้ทุกคนเตรียมกายเตรียมใจ
ทำงานเพื่ออนาคตของชาติไทยของเราต่อไป

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ประกาศนียบัตร และอนุปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๖ มกราคม ๒๕๑๒

งานทุกอย่าง
มีด้านหน้าและด้านหลัง
เหมือนเหรียญบาท
งานด้านหน้านั้นมีคนทำกันเยอะแยะ
และมีคนแย่งกันทำ
เพราะมีผลเห็นได้ชัด และก็ปูนบำเหน็จกันได้เต็มที่
แต่งานด้านหลัง ที่ไม่ปรากฏแก่สายตาของคน
ต้องเป็นคนที่เข้าใจงานและหน้าที่ของตัวจริงๆ
จึงจะทำได้และต้องเสียสละด้วย
เพราะงานด้านหลังเป็นงาน“ปิดทองหลังพระ”
ถ้าทำดีแล้ว ต้องไม่ให้เห็นปรากฏ
และต้องยอมรับว่า
จะไม่ได้อะไรตอบแทนเลย
นอกจากความภูมิใจในการทำงาน
ในหน้าที่ของตน

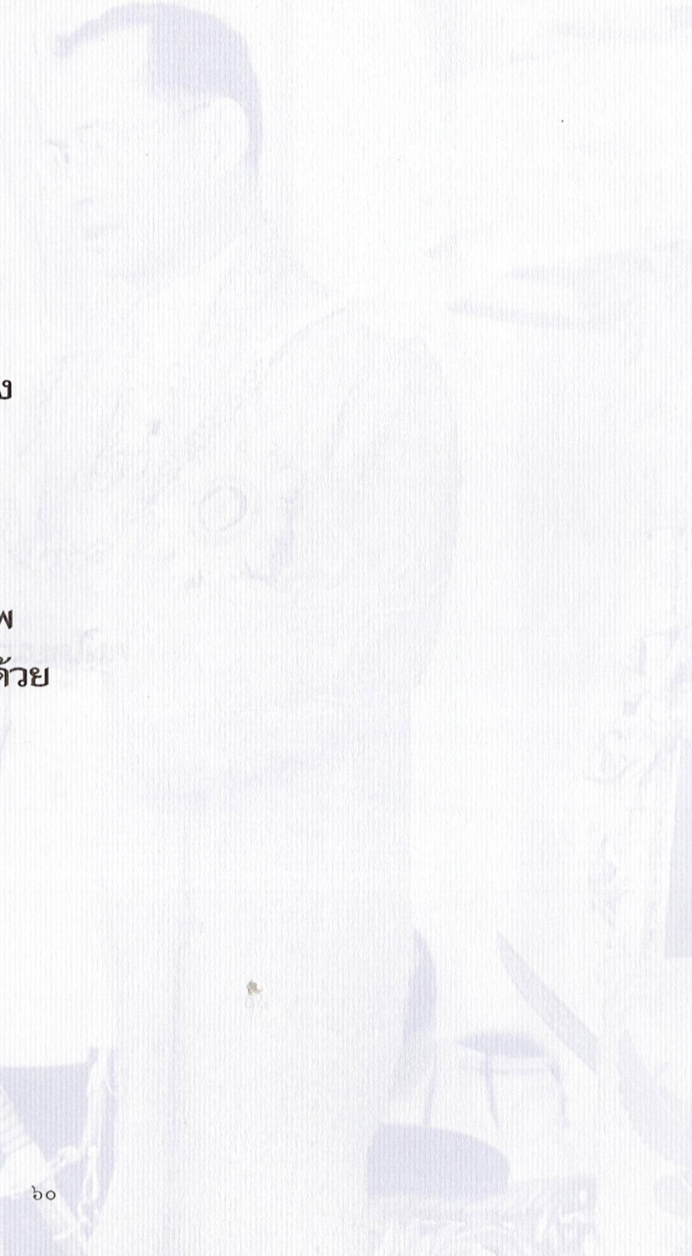
⁜

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การปิดทองหลังพระนั้น
เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิด
ว่าที่จริงแล้ว
คนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก
เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น
แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า
ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย
พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้

⁕

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖

การมีเสรีภาพนั้นเป็นของดีอย่างยิ่ง
แต่เมื่อจะใช้
จำเป็นจะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง
และความรับผิดชอบ
มิให้ล่วงละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น
ที่เขาก็มีอยู่เท่าเทียมกัน
ทั้งมิให้กระทบกระเทือนถึงสวัสดิภาพ
และความเป็นปรกติสุขของส่วนรวมด้วย
มิฉะนั้น จะทำให้มีแต่ความยุ่งยาก
จะทำให้สังคมและชาติประเทศ
ต้องแตกสลายจนสิ้นเชิง

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ
ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
และรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี
๙ กรกฎาคม ๒๕๑๔

คนทำงานดีคือคนมีระเบียบ
ได้แก่ระเบียบในการคิดและในการทำ
ผู้ไม่ฝึกระเบียบไว้ ถึงจะมีวิชา
มีเรี่ยวแรง มีความกระตือรือร้นอยู่เพียงไร
ก็มักทำงานให้สำเร็จดีไม่ได้
เพราะความคิดอ่านสับสนว้าวุ่น
ทำอะไรก็ไม่ถูกลำดับขั้นตอน
มีแต่ความลังเล และขัดแย้ง
ทั้งในความคิด ทั้งในการปฏิบัติงาน

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
๑ เมษายน ๒๕๔๗

ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ
ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจหรือสังคมก็ตาม
ย่อมขึ้นอยู่กับฐานะความเจริญมั่นคงของบุคคลในชาติเป็นสำคัญ
และความเจริญของคนทั้งหลายนั้น
จะเกิดมีได้ก็ด้วยการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบ
ผู้ที่จะสามารถประพฤติปฏิบัติได้ดังนี้
จำเป็นจะต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา
เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำหรับใช้กระทำการงาน
สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำหรับส่งเสริมความประพฤติ
และการปฏิบัติการงานให้ชอบ ให้ถูกต้องและเป็นธรรม
วิชาการกับหลักธรรมนี้มีประกอบกันพร้อมในผู้ใด
ผู้นั้นย่อมจะประสบความสุขและความสำเร็จทั้งในชีวิตและกิจการงาน
ซึ่งย่อมจะส่งผลสะท้อนถึงส่วนรวมต่อไป
คือทำให้บ้านเมืองมีความเจริญมั่นคง
ทำให้สังคมเป็นสังคมที่ผาสุก สงบ น่าอยู่น่าอาศัย

❊

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในการสัมมนา
ของมูลนิธิช่วยเหลือเด็กกำพร้าของสตรีไทยมุสลิมแห่งประเทศไทยฯ
๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ในบ้านเมืองนั้น
มีทั้งคนดีและคนไม่ดี
ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด

การทำให้บ้านเมือง
มีความเป็นปกติสุขเรียบร้อย
จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี

หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี
ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง
และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ
ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้

※

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานในงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ
ณ ค่ายวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี
๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

คนเราเมื่อมีความรู้ความสามารถที่ดีเป็นทุนรอนอยู่
จะไม่มีวันอับจน
ย่อมหาทางสร้างตัวสร้างฐานะให้ก้าวหน้าได้เสมอ
ข้อสำคัญในการสร้างตัวสร้างฐานะนั้น
จะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไป ด้วยความรอบคอบ
ระมัดระวังและความพอเหมาะพอดี
ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ
เมื่อมีพื้นฐานแน่นหนารองรับพร้อมแล้ว
จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้น
ตามต่อกันไปเป็นลำดับ
ผลที่เกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์
เป็นประโยชน์แท้และยั่งยืน

❊

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น
วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐

การที่จะให้งานประสานกันนั้น
มีหลักสำคัญอยู่ว่า
ทุกฝ่ายจะต้องไม่แบ่งแยกกัน
ไม่แย่งประโยชน์ ไม่แย่งความชอบกัน
แต่ละฝ่ายแต่ละคนต้องทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ
มุ่งหวังผลสำเร็จในการงานเป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น
ความบริสุทธิ์ใจ และความมุ่งหมายอันเที่ยงตรง
เป็นอย่างเดียวกันนั้น
จะทำให้เข้าใจกันได้
ผู้ใดมีหน้าที่ และความสามารถอย่างไร
ก็จะทำตามหน้าที่และความสามารถอย่างนั้น
ให้ประสานสอดคล้องกันได้โดยอัตโนมัติ
ความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จ
ก็จะบังเกิดตามมา

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่โจ้ เชียงใหม่
๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒

ในการดำเนินชีวิตของเรา
เราต้องข่มใจไม่กระทำสิ่งใดๆ
ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม
เราต้องฝืน ต้องต้านความคิด
และความประพฤติทุกอย่าง
ที่รู้สึกว่าขัดกับธรรมะ
เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำ
สิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี
เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม
ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนี้ให้ได้จริงๆ
ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้นๆ
ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป
และจะช่วยให้ฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ

❋

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดการประชุม
ยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๒
ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๓

ความผิดพลาดล้มเหลว
ของบุคคลหรือภารกิจต่างๆ นั้น
ส่วนมากเกิดจากมูลเหตุข้อใหญ่
คือความหลอกตัวเอง หลอกกันและกัน
และเมื่อทำการงานโดยไม่อาศัยความจริงเป็นหลัก
การดำเนินงานและการปรับปรุงแก้ไขก็ผิดพลาด
ไม่อาจทำให้งาน ให้ตนเองประสบผลสำเร็จที่ดีได้
นักปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จและความเจริญ
จึงต้องยอมรับความจริง และยึดมั่นในความจริง
มีความจริงใจต่อตัวเองและต่อกันและกัน
อย่างมั่นคงตลอดเวลา
แต่ละคนจึงจะปฏิบัติตัวปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกใจมั่นใจ
ถูกต้องเที่ยงตรง ตามเป้าหมาย และพอเหมาะพอดี
แก่ฐานะ แก่หน้าที่ แก่โอกาส พร้อมทุกอย่างได้
ยังผลให้การสร้างสรรค์ความดีความเจริญ
บรรลุศุภผลอันพึงประสงค์

※

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๖

ร่างกายของเรานั้น
ธรรมชาติสร้างมาสำหรับให้ออกแรงใช้งาน
มิใช่ให้อยู่เฉยๆ
ถ้าใช้แรงให้พอเหมาะพอดีโดยสม่ำเสมอ
ร่างกายก็จะเจริญแข็งแรง คล่องแคล่ว และคงทนยั่งยืน
ถ้าไม่ใช้แรงเลย หรือใช้ไม่เพียงพอ
ร่างกายก็จะเจริญแข็งแรงอยู่ไม่ได้
แต่จะค่อยๆ เสื่อมไปเป็นลำดับ
และหมดสมรรถภาพไปก่อนเวลาอันสมควร
ดังนั้นผู้ที่ปรกติทำการงานโดยไม่ได้ใช้กำลัง หรือใช้กำลังแต่น้อย
จึงจำเป็นต้องหาเวลาออกกำลังกาย
ให้พอเพียงกับความต้องการตามธรรมชาติเสมอทุกวัน

❋

พระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เพื่อเชิญไปอ่านในการประชุมสัมมนา
เรื่องการออกกำลังเพื่อสุขภาพ
๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๓

การกีฬานั้นสำคัญมาก
นอกจากจะทำให้นักเรียนและประชาชน
มีกำลังกายและอนามัยดีแล้ว
ยังช่วยฝึกจิตใจให้รู้จักหน้าที่
มีความสามัคคีในหมู่คณะ
ทั้งฝึกให้เกิดความกล้าหาญอดทน รู้แพ้รู้ชนะ
ชาติไทยเป็นชาตินักรบมาแต่โบราณกาล
ได้ชื่อว่าเป็นผู้กล้าหาญ
ยืนหยัดต่อสู้อุปสรรคทุกอย่างโดยไม่ยอมถอยหลัง
ทั้งมีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้แพ้
มีจิตใจเป็นนักกีฬาโดยแท้จริง
เราทั้งหลายผู้สืบสายมาแต่บรรพบุรุษ
จึงสมควรพยายามฝึกฝนตนเองให้มีความเข้มแข็ง
ถึงพร้อมด้วยความเป็นนักกีฬา
ให้สมกับที่มีเลือดเป็นนักรบ
และสามารถรักษาความเป็นไทยของประเทศชาติ

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในวันการแข่งขันกรีฑานักเรียนประจำปี ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

ปัญหาทุกอย่างไม่ว่าเล็กหรือใหญ่
มีทางแก้ไขได้
ถ้ารู้จักคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูก

การคิดได้ดีนั้น
มิใช่การคิดได้ด้วยลูกคิด
หรือด้วยสมองกล
เพราะถึงโลกเราในปัจจุบัน
จะวิวัฒนาการไปมากเพียงใดก็ตาม
ก็ยังไม่มีเครื่องมืออันวิเศษชนิดใด
สามารถขบคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ
ได้อย่างสมบูรณ์

การขบคิดวินิจฉัยปัญหา
จึงต้องใช้สติปัญญา
คือคิดด้วยสติรู้ตัวอยู่เสมอ
เพื่อหยุดยั้งและป้องกัน
ความประมาทพลาดผิด
และอคติต่างๆ มิให้เกิดขึ้น

ช่วยให้การใช้ปัญญาพิจารณาปัญหาต่างๆ
เป็นไปอย่างเที่ยงตรง
ทำให้เห็นเหตุเห็นผลที่เกี่ยวเนื่องกันเป็นกระบวนการ
ได้กระจ่างชัดทุกขั้นตอน
และวินิจฉัยได้ถูกต้องว่าปัญหาที่แท้อยู่ตรงไหน
จะปฏิบัติแก้ไขได้โดยวิธีใด

ส่วนการปฏิบัติได้ถูกนั้น
ก็คือปฏิบัติแก้ไขได้ถูกต้อง
ตามหลักการ หลักวิชา
หลักเหตุผล และหลักธรรม

การคิดได้ดี ปฏิบัติได้ถูกนี้
เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผลประกอบกัน
และส่งเสริมสนับสนุนกัน
เป็นปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา
ทั้งในการดำรงชีวิต
และในการปฏิบัติกิจการงาน

❋

พระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑ สิงหาคม ๒๕๓๙

คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา
จะว่าเมืองไทยล้าสมัย
ว่าเมืองไทยเชย
ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่
แต่เราอยู่พอมีพอกิน
และขอให้ทุกคนมีความปรารถนา
ที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน
มีความสงบ
และทำงานตั้งจิตอธิษฐาน
ตั้งปณิธานในทางนี้
ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบ
พออยู่พอกิน
ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด
แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน
มีความสงบ
เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ
ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้
เราก็จะยอดยิ่งยวดได้

ประเทศต่างๆ ในโลกนี้
กำลังตก กำลังแย่ กำลังยุ่ง
เพราะแสวงหาความยิ่งยวด
ทั้งในอำนาจ
ทั้งในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ
ทางอุตสาหกรรม ทางลัทธิ
ฉะนั้น ถ้าทุกท่านซึ่งถือว่า
เป็นผู้ที่มีความคิด และมีอิทธิพล
มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน
ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร
ขอย้ำ พอควร พออยู่พอกิน มีความสงบ
ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้
จากเราไปได้
ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวร
ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล

⁕

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่คณะผู้แทนสมาคม องค์การเกี่ยวกับศาสนา
ครู นักเรียนโรงเรียนต่างๆ นักศึกษามหาวิทยาลัย
ในโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
๔ ธันวาคม ๒๕๑๗

ธรรมโอวาทพุทธทาสภิกขุ

“ธรรมะ”
คือระบบการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ของตน
ทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการ ตั้งแต่เกิดจนตาย
ทั้งเพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่น
เรียกสั้นๆ ว่า“หน้าที่”
นั่นแหละคือ“พระเป็นเจ้า” ผู้ช่วยให้รอดอย่างแท้จริง

ธรรมะ
มีไว้ช่วยให้อยู่ในโลกอย่าง“ชนะโลก” หรือ“เหนือโลก”
มิใช่ให้“หนีโลก”
แต่อยู่เหนืออิทธิพลใดๆ ของโลก
ไม่ใช่จมอยู่ในโลก
มักสอนให้เข้าใจกันผิดๆ ว่าต้องหนีโลก ทิ้งโลก สละโลก
อย่างที่ไม่มีประโยชน์อะไรแก่ใครเลย

ในร่างกายและจิตใจ
มีสิ่งที่อาจเรียกว่า“พระไตรปิฎก”ที่แท้จริง ให้ศึกษา
ชนิดที่ไม่อาจเติมเข้าหรือชักออกแม้แต่อักขระเดียว
ขอให้พยายามอ่านพระไตรปิฎก
เรื่องทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ เรื่องความดับทุกข์
จากพระไตรปิฎกเล่มนี้กันจงทุกคนเถิด

พระพุทธองค์ตรัสว่า
“แต่ก่อนก็ดี เดี๋ยวนี้ก็ดี
เราบัญญัติแต่เรื่องความทุกข์กับความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เท่านั้น”
ดังนั้น
พวกเราอย่าต้องเสียเวลา
ในการศึกษา การถาม การเถียงกันด้วยเรื่องอื่น
ที่มิใช่สองเรื่องนี้กันอีกเลย

✤

การศึกษา
ที่เปรียบด้วย"สุนัขหางด้วน"ของทั้งโลก
นั้นคือให้เรียนกันแต่หนังสือกับวิชาชีพ
ไม่เรียนธรรมะหรือศาสนา
ที่สอนให้รู้ว่าเป็นมนุษย์กันให้ถูกต้องได้อย่างไรกันเสียเลย
ขอให้รีบลืมตาและแก้ไขกันเสีย
ก่อนแต่ที่โลกจะเกิดมิคสัญญี

✤

ความเจริญ
ที่เต็มไปด้วยแสง-สี-เสียงนั้น
มีไว้สำหรับให้ผีหัวเราะเยาะคน
ว่าดีแต่ทำสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องทำก็ได้
แล้วสร้างปัญหายุ่งยาก ทางเศรษฐกิจและศีลธรรมให้แก่ตัวเอง
จนเป็นโรคประสาท
และมีอาชญากรรมกันเต็มบ้านเต็มเมืองแล้ว

✤

สิ่งที่ต้องรู้จักเป็นพิเศษ
คือ“สาม ก.” และ“สาม ส.”
“สาม ก.” คือ กิน-กาม-เกียรติ
ย่อมกัดเอาผู้เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างโง่เขลา แล้วก่อให้เกิดกิเลส
กำจัดโทษของ สาม ก.
แล้วมี สาม ส. คือ สะอาด-สว่าง-สงบ

ชาวพุทธแท้
ไม่กินสิ่งที่หมายมั่นว่าเป็นเนื้อหรือเป็นผัก
แต่กินอาหารที่บริสุทธิ์ถูกต้อง
สมควรแก่การกินโดยความเป็นธาตุตามธรรมชาติ
และกินเท่าที่จำเป็นจะกิน เหมือนน้ำมันหยอดเพลารถ
หรือการกินเนื้อบุตรของตนเองที่ตายลง
เมื่อหลงทางกลางทะเลทราย
เพื่อประทังชีวิตให้รอดไปได้เท่านั้น

ความสุขที่แท้จริง
เป็นสิ่งที่ต้องได้มาเปล่าๆ โดยไม่ต้องเสียสตางค์
เหมือนดังที่ตรัสว่า
ถอนความรู้สึกว่าตัวตนเสียได้แล้ว
ก็ได้นิพพานมาเปล่าๆ ไม่ต้องเสียมูลค่าอะไร
ส่วน"ความสุขเทียม" หรือ "ความเพลิดเพลินที่หลอกลวง"นั้น
ใช้เงินซื้อมาเท่าไรก็ไม่รู้จักพอ
จนตัวตายก็ไม่พบกับความสุขที่แท้จริง

สวรรค์ที่มีอยู่ทุกอิริยาบถ
คือความรู้สึกว่าตนเองได้ปฏิบัติธรรมะอย่างถูกต้อง
แล้วก็พอใจในการกระทำของตนเองอยู่ทุกอิริยาบถ
ถึงกับยกมือไหว้ตัวเองได้ทุกคราวที่ระลึกถึง
นี่คือสวรรค์ที่แท้จริง ที่นี่และเดี๋ยวนี้
สวรรค์อื่นทุกชนิดขึ้นอยู่กับ
สวรรค์นี้

คู่ชีวิตที่แท้จริง
คือธรรมะที่ปฏิบัติอย่างถูกต้องอยู่กะเนื้อกะตัว
ช่วยให้รอดชีวิตและปราศจากปัญหาทั้งปวง
มิใช่คู่กินคู่นอน ซึ่งมีการกระทำอันส่งเสริมกิเลส
และสร้างปัญหาผูกพันขึ้นนานัปการ

รสของกามารมณ์ทุกรูปแบบ
เป็นเรื่อง
"บ้าวูบเดียว"
แต่มนุษย์และเทวดาก็หลงบูชา
ถึงกับยกให้เป็นเรื่องกามเทพ
เสมือนหนึ่งเป็นพระเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งเอาเสียทีเดียว
แต่สัตว์เดรัจฉานหาเป็นเช่นนั้นไม่
จงคิดดูให้ดีเถิด

หน้าที่และสิทธิสตรีที่แท้จริงและควรจะมี
เพื่อความรอดของมนุษย์โลกนั้น
มิใช่ความมีสิทธิเสมอภาค และอย่างเดียวกันกับบุรุษ
หากแต่ยอมรับหน้าที่ในการอบรมลูกที่เกิดมา
ให้มีความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องและสมบูรณ์
โดยไม่ต้องแย่งหน้าที่ของพ่อบ้านมาทำอย่างที่ทำกันอยู่
ซึ่งจะทำให้โลกนี้ปราศจากมารดา

เด็กทั้งหลายนั่นแหละคือผู้สร้างโลกในอนาคต
เราจงพากันสร้างโลกโดยผ่านทางการสร้างเด็ก
อย่างถูกต้องเสียแต่บัดนี้เถิด
อย่าปล่อยเด็กให้เป็นไปตามบุญตามกรรมเลย
จึงจะเป็นการกระทำที่มีความรับผิดชอบอย่างสูงสุด
ของบิดามารดา ครูอาจารย์แห่งยุคนี้
ซึ่งถือกันว่าเป็นยุคของ
สติปัญญา

เรื่องกรรมที่ถูกต้องแท้จริงในพุทธศาสนา
คือเรื่อง“กรรมไม่ดำไม่ขาว”
เป็นที่สิ้นสุดแห่งกรรมดำกรรมขาว
คือเหนือดีเหนือชั่ว เหนือบุญเหนือบาป เหนือสุขเหนือทุกข์
เป็นไปเพื่อ“นิพพาน”ส่วนเดียว

ทำไมต้องไปหาหมอดูให้เสียเวลา
เพราะแม้หมอจะทายว่า“โชคดี”
เราก็ยังต้องทำดีด้วยความไม่ประมาทอยู่ดี
แม้หมอจะทายว่า“โชคร้าย”
เราก็ยังต้องทำดีด้วยความไม่ประมาทอย่างเต็มที่
พุทธบริษัทไม่ต้องไปดูหมอให้เสียทรัพย์เสียเวลา
เพราะเขารู้จักสิ่งที่มีอำนาจอยู่เหนือโชคโดยประการทั้งปวง
ด้วยการประพฤติถูกต้องตามกฎของอิทัปปัจจยตา
ชนิดที่ทำให้อยู่เหนือโชคเหนือกรรม
อย่างสิ้นเชิง

จิตว่างแท้จริงทางธรรมะ ต่างจากจิตว่างของอันธพาล
ซึ่งไม่รู้จักจิตว่างที่แท้จริง
แล้วกล่าวหาว่าจิตว่างไม่ทำอะไร ไม่รับผิดชอบอะไร
ทั้งที่จิตว่างแท้จริงนั้น
ทำหน้าที่ทุกอย่างได้อย่างฉลาดเฉลียว ถูกต้อง
และไม่เห็นแก่ตัว
จงรู้จัก"จิตว่าง"กันเสียใหม่เถิด

การเห็น"ตถตา"
หรือ"ความเป็นเช่นนั้นเอง"ของทุกสิ่ง
นั่นคือญาณทัสสนะอันสูงสุดของพระอริยเจ้า
สามารถห้ามเสียซึ่งความประหลาดใจในสิ่งใดๆ
ห้ามความรัก-โกรธ-เกลียด-กลัว-อาลัยอาวรณ์
อิจฉาริษยา-หึง-หวง-ลังเล-ฟุ้งซ่าน ฯลฯ
อันเป็นสมบัติของปุถุชนเสียได้
โดยเด็ดขาด

หลักการตามรอยพระอรหันต์
ที่ใช้ได้ร่วมกันทั้งฆราวาสและบรรพชิต
คือการดำรงชีวิตชนิดที่เป็นการขูดเกลากิเลส
และบรรเทาความเคยชินที่จะเกิดกิเลส(อนุสัย)อยู่ตลอดเวลา
โดยมีสติสัมปชัญญะในขณะสัมผัสอารมณ์
ไม่ปล่อยให้ปรุงเป็นโลภะ-โทสะ-โมหะขึ้นมา
หรือถ้าปรุงแล้วก็มีสติปิดกั้นการปรุงนั้นเสีย

ทั้งชั่วทั้งดี ล้วนแต่อัปรีย์ คือไม่น่ารัก
ล้วนแต่ทำให้วิ่งแจ้นไปในความวนเวียน
ด้วยอำนาจการผลักดันของความชั่วและความดีนั้น
มาแสวงหาและอยู่กับความสงบ ที่ไม่ชั่วไม่ดีกันดีกว่า
ไม่ต้องวิ่งวุ่นวาย
ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ แล้วอยู่ด้วยความสงบเย็น

ขอให้เรามีความมุ่งหมายเป็นพิเศษกันไว้สักข้อหนึ่งว่า
ไม่เร็วก็ช้า จะมีโลกสักยุคหนึ่ง
อันเป็นโลกสมบูรณ์ด้วยธรรมะ
โดยที่ทุกคนทำหน้าที่ของตนๆ โดยมีสติสัมปชัญญะรู้สึกอยู่ในใจว่า
หน้าที่อันถูกต้องนั่นแหละคือธรรมะ
ที่จะช่วยให้คนเราอยู่เหนือปัญหาทั้งปวงได้
ทั้งนี้เป็นสิ่งที่มีได้ เพราะโลกเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
จงให้ปัจจัยแห่งความเปลี่ยนแปลงเพื่อความเป็นอย่างนี้ แก่โลกเถิด

ถ้าคนทั้งโลกเขาไม่เห็นด้วย
ในการทำโลกให้มีธรรมะ
เพราะเห็นว่าเหลือวิสัย ก็ตามใจเขา
เราคนเดียว
ก็อาจจะทำตนเองให้ดับทุกข์ได้ด้วยธรรมะอย่างถึงที่สุด
ดังนั้น อย่าได้ท้อใจเลย
ในการที่คนทั้งหลายเขาไม่สนใจไยดี
กับธรรมะ

กิเลส กับ เรา

✦ กิเลสบังคับเรา
น่าเกลียด เป็นทุกข์
✦ เราบังคับกิเลส
สวยงาม เป็นสุข
✦ ไม่เกี่ยวข้องเสียเลย
เพราะหมดกิเลส ก็บริสุทธิ์
ไม่สุข ไม่ทุกข์
คือนิพพาน.

นิพพานทุกอิริยาบถ

✦ นิพพาน มิใช่ตาย
แต่เป็นความเย็นแห่งชีวิต
(ความดับแห่งความร้อน)
ซึ่งมิใช่ ดี-บุญ-สุข
แบบชาวโลก
✦ จงมีนิพพานทุกอิริยาบถ
ที่ความร้อน (กิเลส) ไม่เกิด.

หลักครอบจักรวาล

✦ ดับความยึดมั่น = ดับทุกข์
✦ หลักนี้ใช้ครอบจักรวาล :-
✦ ทุกมุมโลก
ไม่ว่าชนชาติไหน
ภาษาไหน
✦ ไม่ว่ามนุษย์ยุคไหน
ก่อนยุคไหน
✦ ไม่ว่ามนุษย์
ในดาวพระเคราะห์ดวงไหน
✦ ไม่ว่าในอนาคต
นานอีกเท่าไร

✦ ขอท้าให้พิสูจน์ว่า
มันมีหลักอย่างนี้
คือ ยึดมั่นเป็นตัวกู-ของกู
เป็นทุกข์
วางเสียไม่ทุกข์
สงบเย็น.

เข้า-เย็น ออก-เย็น

✦ ให้นิพพานอยู่ที่นี่ เดี๋ยวนี้
และตลอดไปกับเราเถิด
✦ หายใจเข้า เย็น ออก เย็น
ไม่มีดีกว่า–เลวกว่า–เสมอกัน
เพราะ ไม่เที่ยง–เป็นทุกข์–อนัตตา
เท่ากัน.

นิดเดียว! คำเดียว!

✦ มีสติ ไม่เกิดความคิด
ปรุงแต่งว่าตัวกู–ของกู
ในทุกกรณี
(ของผัสสะ อารมณ์)
จะไม่เกิดทุกข์ ในการ...
๑.ทำหน้าที่เพื่อตน/ผู้อื่น
๒.พักผ่อน
๓.แนะนำช่วยเหลือ
๔.บรรลุธรรม

ทำงานเพื่องาน

✦ ทำงานเพื่องาน...
เงินไม่ไปไหน ยิ่งมีมาก.
✦ ปฏิบัติธรรมเพื่อธรรม...
นิพพานมาหาเอง.
✦ นิพพานนั้น
ยิ่งไปหา–ยิ่งอยากได้
ยิ่งถอยไกล
ยิ่งไม่หา–ยิ่งไม่อยากได้
ก็มาเอง.

✦ ทำเพื่อเงิน : ทนทุกข์ไปนาน
แล้วเงินมาอยู่บนหัว.
✦ ทำเพื่องาน : ได้ทันที
และเงินมาอยู่ใต้ฝ่าเท้า
จะทำงานสนุกและเป็นสุข
ตลอดเวลาที่ทำ.
✦ งกเงินเสียงาน
แต่งกงานยิ่งได้เงิน !
ไม่งกอะไร
จะเป็นธรรมยิ่งขึ้น แล้วดับทุกข์.

อย่าให้มัน เข้าไปอยู่ในใจ!

✦ เห็น ก็เห็น ได้ยิน ก็ได้ยิน
รู้สึก ก็รู้สึก
แต่อย่าให้มันเข้าไป
อยู่ในใจของท่าน
(ยึดมั่นถือมั่น)

✦ อย่างที่ตรัสว่า...
"พาหิยะ ! เห็น–สักว่าเห็น
ได้ยิน–สักว่าได้ยิน
รู้สึก–ก็สักว่ารู้สึก
ความตาย (ทุกข์)
จักไม่มีแก่ท่าน."

✦ บัดนี้ อะไรๆ
มันก็แล่นเข้าไป
อยู่ในใจเสียหมด
ไม่ว่าขี้ฝุ่น
หรือเพชรพลอย
นะโว้ย !

เมื่อไรจะได้..?

✦ ท่านอาจารย์
เมื่อไรผมจะได้ดวงจันทร์นั่น?
ตอบ : เมื่อแกรู้ว่า
มันเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะได้,
ไม่ควรได้, ป่วยการ.

✦ เมื่อไร จะได้นิพพาน?
ตอบ : เมื่อรู้ว่า
ไม่มีอะไรที่ควรอยากได้,
ไม่มีอะไรที่ต้องได้.

ไปนิพพานทางไหน?

✦ ไปนิพพานทางไหน?
ตอบ : ไปทางทะลุตัวเอง.

✦ ไกลเท่าไร?
ตอบ : แค่ยาววา หนาคืบ
แต่คนไม่รู้นึกว่าเดินทาง
หมื่นกัลป์แสนกัลป์

✦ ทำอย่างไร?
ตอบ : ดูทะลุปรุโปร่งตัวเองในทุกแง่ทุกมุม
แห่ง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
สุญญตา ตถาตา.

ทำไมทางไปนิพพาน จึงยาวนัก..?

✦ เพราะความโง่ (อวิชชา)
ในหัวของเรา
มันยาวมากนั่นเอง.

✦ พยายามหดความยาว
ของความโง่ในหัวของเรา
ให้สั้นเข้าเถิด
ทางไปนิพพานก็จะสั้นเข้ามาเอง
เป็นแน่นอน.

✦ หดอวิชชา โดยการศึกษา
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
กระทั่ง สุญญตา ตถาตา
ให้แท้จริง มากเข้า
พระนิพพานก็จะสั้นเข้ามา
โดยไม่ต้องสงสัย !

✦ พอเห็นจิตประภัสสร
นิพพานชั่วคราวก็มีอยู่เป็นระยะๆ
พอเห็นตถตา
นิพพานก็อยู่ที่นี่–เดี๋ยวนี้.

บุญกลายเป็นบาป

✦ บุญจะกลายเป็นบาป
เมื่อมีความยึดมั่นถือมั่น.

✦ แม้จะเป็นบาปคนละชนิด
มันก็กัดเจ้าของโดยเท่ากัน.

✦ เช่นเดียวกับนรกทุกขุม
ร้อนเหมือนกันหมด.

เราไม่มีปัญญา ที่จะมีเงินถึงล้าน

✦ เราไม่มีปัญญา
ที่จะมีเงินถึงล้าน
แต่เราก็สามารถทำประโยชน์
อันมีค่าถึงร้อยล้านพันล้านอยู่

✦ อย่าไปมัวหาเงินอยู่เลย
มาทำประโยชน์กันดีกว่า
นั่นคือ
ทำให้เพื่อนร่วมโลก
ของเรารู้จักดับทุกข์
หยุดเห็นแก่ตัว.

สุขสำราญ-ทุกข์ทรมาน

● ความสุขสำราญที่ไม่มีธรรมะเป็นรากฐาน
ก็คือความทุกข์ทรมานที่กำลังรอเวลาอยู่ !

● ความสำราญหรูหราเป็นสวรรค์ในฉากหน้า
แต่เป็นนรกในฉากหลัง !

สุขสงบ - สุขสนุก

● สุขแท้เกิดจากความสงบเท่านั้น
ส่วนที่เกิดจากความวุ่นวายนั้น
เป็นเพียงความสนุก หาใช่ความสุขไม่ !

สุขแท้ - สุขลวง

● ความสุขที่แท้จริง
เกิดจากการทำงานด้วยความพอใจ
จนเกิดความสุขเมื่อกำลังทำงาน
จึงไม่ต้องการความสุขชนิดไหนอีก
เงินที่เป็นผลของงานจึงยังเหลืออยู่
● ส่วนความสุขที่หลอกลวงนั้น
คนทำความพอใจให้แก่กิเลส
ซึ่งไม่รู้จักอิ่มรู้จักพอ เงินจึงไม่มีเหลือ

สุขอันประเสริฐ

● อย่ามุ่งหมายความสุขอันประเสริฐอะไรๆ
ให้มากไปกว่าความปกติของจิตที่ไม่ยินดียินร้าย
ไม่ขึ้นไม่ลงไปตามอารมณ์ที่กระทบ
เพราะไม่มีสุขอะไรประเสริฐยิ่งไปกว่า
ความปกติของจิตนั้น

ของถูก - ของดี - ของจริง - ของงาม
คือดับทุกข์ได้

เพชรพลอย
ถือกันว่าเป็นของมีค่า ก็เพราะหายากอย่างยิ่ง
แต่"นิพพาน"ยังหายากกว่า
คนก็ยังไม่สนใจว่ามีค่า

จงจัดชีวิตประจำวัน
ให้เต็มไปด้วยความหมายของ"นิพพาน"
คือ ความสงบเย็น

อย่าเป็นทุกข์ให้โง่
ทุกคนไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นทุกข์

สมัยที่ต้อง“ตักน้ำใส่กะโหลก ชะโงกดูเงา”นั้น
คนเขารู้จักหน้าตาของตัวเอง
ดีกว่าสมัยมีกระจกเงาของเรา

ระวัง! ตัวเองหลอกตัวเอง
เสียหายกว่าผู้อื่นหลอกตั้งร้อยเท่าพันเท่า
แต่ก็ไม่มีใครระวัง

การศึกษามิใช่เป็นการเรียนๆ ท่องๆ
แต่เป็นการเห็นอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ด้วยตนเอง

สวยตามธรรมชาตินั้นประทับจิตสนิทใจ
ยิ่งกว่าไฉไลด้วยวิทยาศาสตร์

✤

พ่อนั่นแหละคือไพรี
แม่นั่นแหละคือศัตรู
ถ้าเลี้ยงดูลูกไม่ถูกทาง

✤

งานหนักหรืองานเบา ย่อมเป็นได้ทั้งงานต่ำและงานสูง
งานมีเกียรติหรือไร้เกียรติ
ไม่สำคัญอยู่ที่หนักหรือเบา

✤

โลกบูชาคนเก่งทางสันติภาพ
ไม่มีใครไหว้กราบ ผู้เก่งทางสงคราม

✤

บ้าตามธรรมดา อันตรายน้อยกว่าบ้าดี
หรือบ้าอำนาจ
รู้จักหลีกพวกบ้าชนิดหลังๆ นี้ให้ไกล

✤

การเมืองบริสุทธิ์ คือศีลธรรม
การเมืองระยำ คือการต่อสู้แย่งชิง

นักการเมืองบริสุทธิ์
ไม่ทำเพื่อตัว-เพื่อเงิน-เพื่ออภิสิทธิ์
แต่เพื่อความเป็นธรรม หรือเพื่อหน้าที่

ใบไม้สะบัดพลิ้วได้ เพราะลมพัด
ลิ้นคนสะบัดพลิ้วได้ เพราะประโยชน์พัด

สิ่งที่หลอกลวงเราที่สุด
ก็คือ สิ่งที่เราเรียกชื่อมันว่า“ความสุข”

ความสำราญหรูหรา นั้นเป็นสวรรค์ในฉากหน้า
แต่เป็นนรกในฉากหลัง

หูเบา ใจเบา ปัญญาเบา
เป็นสมบัติของ“คนเขลา”โดยเสมอกัน

เมื่อมือทั้งสองยังใช้งานได้อยู่
แล้วก็ยังไม่มีอะไรจะกินอีก
นั่นคือภาวะ“คนสิ้นคิด”

ล้มเอง ลุกเอง ล้มตรงไหน ลุกตรงนั้น
นั่นแหละ“คนเข้มแข็ง”

เสียใจก็กินเหล้า ดีใจก็กินเหล้า เฉยๆ ก็กินเหล้า
นั่นคือผู้เตรียมตัวไปสู่โลหกุมภี

เสียใจก็ด่า ดีใจก็ด่า ไม่มีอะไรก็ด่า
คือ อสุรกายจอมขลาด จุติมาเกิด
เสียใจก็ร้องไห้ ดีใจก็ร้องไห้ เฉยๆ ก็ร้องไห้
นั่นคือ นางฟ้าที่ถูกตะเพิดไล่ลงมาจากสวรรค์

ผู้กินอยู่เกินพอดี
จงเตรียมตัวไว้ให้เต็มที่ เพื่อพบกับความไม่อะไรจะกิน
ผู้กินอยู่แต่พอดี
มีโอกาสจะเกิดความอารีแก่ผู้ไม่มีอะไรจะกิน

ความโง่งมงาย เป็นบ่อเกิดแห่งโชคร้าย
มิใช่ดวงดาว หรือเทพเจ้าผีสางที่ไหนมาบันดาล

วันเวลาที่ท่านสามารถทำหน้าที่ได้ดีที่สุด
นั่นแหละคือวันฤกษ์ดียามดีที่สุดสำหรับท่าน
อย่าไปหาหมอดูให้เสียเวลา

ควรทุ่มเทสติปัญญามานะพยายามให้ถึงที่สุด
ในเมื่อได้ดำรงตนอยู่บนแนวทาง
ที่ถูกต้องแล้ว

ธรรมโอวาทปัญญานันทภิกขุ

● ปัญหายุ่งยากของโลก เกิดจากความยุ่งยากของแต่ละบุคคล
การแก้ไขโลกจึงต้องแก้ที่คน
การแก้คนต้องอาศัยธรรมะเป็นเครื่องแก้
ธรรมะอย่างเดียวเท่านั้นสามารถกลับคนชั่วให้กลายเป็นดีได้
● ชีวิตที่ดำเนินตามธรรมะเป็นชีวิตที่สงบ
ชีวิตที่ขาดธรรมะเป็นชีวิตที่โกลาหลวุ่นวาย

● พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า"น่าหัวเราะอะไร น่าร่าเริงอะไร
ในเมื่อโลกสันนิวาสนี้ถูกเผาอยู่ด้วยไฟราคะ โทสะ โมหะ
ทำไมสูเจ้าทั้งหลายจึงไม่แสวงหาดวงประทีปส่องใจ"
● ดวงประทีปส่องใจนั้นไม่ใช่ไฟฟ้า
ไม่ใช่ไฟที่เป็นวัตถุ แต่เป็น"ธรรมะ"
● พระธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นดุจดวงประทีปส่องใจให้สว่างไสว
เราต้องหาธรรมะควบคู่ไปกับการหาวัตถุ
ประพฤติธรรมควบคู่กันกับการดำรงชีวิตในหน้าที่การงาน
● ท่านจะเป็นพ่อค้า เป็นชาวนา เป็นชาวสวน
เป็นข้าราชการ เป็นทหาร เป็นตำรวจ ฯลฯ
ต้องประพฤติธรรมด้วย

● ธรรมะแผ่ไปถึงไหน ความสงบก็ปกคลุมถึงนั่น
บ้านเมืองเราได้รับความร่มเย็น ก็เพราะบารมีธรรมของพระพุทธศาสนา
● พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย
ขอพวกเราจงอิ่มใจในสมบัติอันมีค่านี้
จงเทิดทูนและถนอมไว้เสมอด้วยชีวิตของเรา

● พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านสอนให้เราพิจารณาตัวเอง
ตักเตือนตัวเอง แก้ไขตัวเอง
● ในเวลาสิ้นวันหนึ่ง ต้องมองดูตัวเอง
สิ้นสัปดาห์หนึ่ง เดือนหนึ่ง ก็ต้องมองดูตัวเอง
สิ้นปีก็ต้องมองกันเป็นการใหญ่ เพื่อสำรวจผลงานการประพฤติปฏิบัติ
กำไรของชีวิต ทั้งที่เป็นวัตถุ ทั้งที่เป็นจิตใจในรอบปีหนึ่งนั้น
เพื่อให้รู้ว่าได้กำไรหรือขาดทุนป่นปี้
● ชีวิตใดเป็นชีวิตที่มีกำไรก็ควรจะชื่นอกชื่นใจ
ชีวิตใดเป็นชีวิตที่ขาดทุน ก็ควรจะถามตัวเองว่า
ฉันเกิดมาทำไม? ฉันมีชีวิตอยู่เพื่ออะไร?
สิ่งที่ดีที่สุดที่ฉันควรจะประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันคืออะไร?
ฉันได้กระทำสิ่งนั้นอย่างสมบูรณ์แล้วหรือไม่?

● เราเกิดมาเป็นคนไทย

ต้องพิจารณาตัวเองว่า มีความเป็นไทขนาดไหน

ความเป็นไทนั้นไม่ใช่เป็นโดยเชื้อชาติหรือสัญชาติ แต่เป็นโดยจิตใจ

● จิตที่เป็นไท คือเป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของอะไรๆ

เช่น ไม่เป็นทาสการพนัน ไม่เป็นทาสสิ่งเสพติด ไม่เป็นทาสการคบคนผิด

ไม่เป็นทาสของความมัวเมาสนุกสนานสิ้นเปลืองเงินทอง

ไม่เป็นทาสของความเกียจคร้าน ไม่เป็นทาสของกิเลสประเภทต่างๆ

เราต้องอยู่อย่างไท ไม่เป็นทาสสิ่งใดๆ

● เราเป็นมนุษย์ต้องเป็นผู้มีใจสูง สูงด้วยคุณธรรมเป็นเครื่องค้ำจุนจิตใจ

จิตของบุคคลใดมีความละอายบาป มีความกลัวบาป

มีความอดทน มีความสงบเสงี่ยม

ผู้นั้นชื่อว่ายกฐานะขึ้นสู่ความเป็นมนุษย์

มีใจสูงพ้นจากความชั่วร้าย เหมือนดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำ

● น้ำสกปรก โคลนสกปรก แต่ดอกบัวไม่เปื้อนด้วยน้ำเหล่านั้น

ดอกบัวเป็นดอกไม้สะอาด เราจึงเก็บไปบูชาพระ

ชีวิตของพระพุทธองค์นั้นสะอาดปราศจากสิ่งเศร้าหมอง

เราก็ต้องเป็นอยู่อย่างสะอาด

● ชาวโลกชอบแต่งกายให้สูงค่าด้วยอาภรณ์ต่างๆ
แต่ถ้าไม่มีการแต่งใจให้สูงขึ้นด้วยแล้ว
เขาก็เป็นเช่นลิงที่ถูกจับมาประดับด้วยเครื่องทรงเท่านั้น
แต่งสักเท่าใดๆ ความเป็นลิงก็คงมีอยู่เสมอ
ฉะนั้นจงทำตนให้ดีกว่าลิงหน่อย โดยเพิ่มการแต่งใจเข้าอีกอย่างหนึ่ง

● ธรรมะเป็นอาภรณ์ของใจ ทำใจให้ดีงามสมส่วน
ขาดธรรมะแล้วก็หมดคุณค่ากันเท่านั้น

● ราคาของคนมิได้อยู่ที่ทรัพย์สินเงินทอง
หรือเกียรติยศที่ชาวโลกยกย่องกัน
แต่อยู่ที่ความเป็นผู้มีใจสูงเท่านั้น

● จงเพิ่มราคาของท่าน
ด้วยการยกใจของท่านให้สูงขึ้นๆ ทุกๆ วินาทีเถิด

● บาปมิได้อยู่ที่ผิวกาย อันจักชำระล้างได้ด้วยการอาบน้ำ
แม้น้ำในแม่น้ำคงคาก็ชำระได้แต่เพียงสิ่งที่สกปรกภายนอกเท่านั้น

● บาปเป็นนามธรรม อยู่ที่ใจ จักอาบน้ำเท่าไรก็ไม่หาย
ถ้าจักชำระ ต้องใช้น้ำอีกอย่างหนึ่ง
คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นน้ำวิเศษ ล้างบาปได้

● เวลานี้พุทธบริษัทไม่ได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า
"ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" แต่ว่าไปพึ่งอะไรนอกเรื่องนอกราวกันทั้งนั้น

● จะทำการค้าขาย ไม่มีความรู้ทางการค้าการขาย
ต้องนิมนต์พระไปเจิม เพื่อความเป็นสิริมงคล
เจิมแล้วมันจะขายดีขึ้นหรือ ก็เปล่า หามิได้

● มีครอบครัวหนึ่งอยากจะให้เจิมให้ได้
เลยเจิมไว้ที่กระจกว่า"ระวัง!" เพียงตัวเดียวเท่านั้น

● เขาอ่านแล้วก็งง ว่าเจิมอะไรของหลวงพ่อปัญญาฯ
เขียนว่า"ระวัง!" ไว้ตัวเดียว

● บอกว่า..นี่แหละ"ยอดธรรมะ"
ถ้ามีความระวังแล้วโจรมันก็ไม่เข้าบ้าน ถ้าระวังแล้วก็ไม่เดินชนกระจกแตก
ระวังแล้วก็ไม่เมาเหล้า ระวังแล้วผีการพนันไม่เข้าสิงสู่จิตใจ
เพราะฉะนั้น"ระวัง!"ไว้ตัวเดียวเป็นใช้ได้

● ชาวพุทธต้องดำเนินชีวิตอย่างคนตื่น
อย่าเผลอ อย่าหลงเข้าใจผิด แล้วประพฤติสิ่งที่ไม่ควรแก่ตนแก่ท่าน

● จะทำ-พูด-คิดอะไร ก็ทำ-พูด-คิด อย่างคนมีปัญญา
คนมีปัญญาย่อมรักษาตนรอดได้

● เวลามีความทุกข์ ชาวพุทธแก้ไขที่ตนเอง
ไม่เที่ยววิ่งไปหาหมอดูให้เสียเวลา

● ชาวพุทธถือว่าความบังเอิญไม่มี มีแต่สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ
ปราศจากเหตุ ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้
เหตุที่แท้จริงอยู่ที่การกระทำของตนเอง

● ชาวพุทธไม่มีพิธีสะเดาะเคราะห์แบบหมอดู
แต่จะสะเดาะตรงค้นหาเหตุให้พบ แล้วตัดเหตุนั้นเสีย

● ฤกษ์งามยามดีสำหรับชาวพุทธไม่มี
มีแต่ทำดี ก็ทำให้เวลาดีขึ้น ทำชั่วก็ทำให้เวลาชั่ว
ดีชั่วมิได้ขึ้นอยู่กับเวลา แต่ขึ้นอยู่กับการกระทำเท่านั้น

● การสร้างคัมภีร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด วิเศษที่สุด
ก็คือคัมภีร์ธรรมที่อยู่ในใจของเรา
เอาร่างกายเป็นตู้ใส่พระคัมภีร์ เอาใจเป็นที่จารึกพระคัมภีร์
จารึกไว้ในใจตลอดเวลา

● แม้เราจะมีพระเครื่องห้อยคออยู่จนหนัก แต่ว่าไม่มีพระธรรมในใจ
พระเครื่องเหล่านั้นก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะวัตถุนั้นคุ้มครองไม่ได้
แต่ธรรมะซึ่งมีคุณค่าทางใจ เป็นสิ่งที่คุ้มครองได้จริงๆ

● พระพุทธองค์ทรงสอนให้ทุกคนคิดว่า
"วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่" การคิดเช่นนี้ ทำให้รู้คุณค่าของเวลา
เวลาผ่านไปมิได้ผ่านไปเปล่าๆ แต่ทำให้เราแก่และใกล้ความตายเข้าไป
จึงต้องนึกไว้เสมอๆ ว่า
"เวลาเป็นของมีค่า ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ที่สุด"

● คนเจริญย่อมรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในทางหาความรู้ใส่ตน
คนโง่ใช้เวลาว่างด้วยการหลับนอน คุยกันในเรื่องไม่เป็นสาระแก่นสาร
ทุกคนควรทำตนให้เจริญทันสมัย
ด้วยการใช้เวลาหาความรู้ใส่ตนเสมอ

● ถ้าเราใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มันก็มีคุณมีค่า
แต่ถ้าไม่ใช้ให้เป็นประโยชน์ เวลาก็ฆ่าเรา ทำให้เราแก่เปล่า ตายเปล่า
เพราะฉะนั้นจงขยันในการทำหน้าที่

● คนขยันคือคนที่ทำสม่ำเสมอ ตื่นแต่เช้า ตี ๔ ก็ตี ๔ เรื่อยไป
แล้วทำอะไรทำเป็นระเบียบ มีตารางเวลาบังคับให้ทำสิ่งนั้นสิ่งนี้
วันหนึ่งทำได้หลายเรื่อง เพราะรู้จักจัดงานให้เป็นระเบียบ
แล้วก็ทำเรื่อยไปไม่หยุดไม่ยั้ง เรียกว่าเป็นคนมีความเพียร
"วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ – คนจะพ้นทุกข์ได้ก็เพราะเพียร"

● ชาติใดมีคนขยันขันแข็ง ชาตินั้นจักก้าวหน้า
เราเป็นหน่วยหนึ่งของชาติ อย่าได้ถ่วงความเจริญของชาติเป็นอันขาด
จงเพาะนิสัย ตื่นแต่เช้า ก้าวไปข้างหน้า ทำงานแข่งกับเวลา
เพื่อพัฒนาตนเองให้เจริญไว้เสมอเถิด

● การทำงานตามหน้าที่เป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิต
เพราะงานคือชีวิต ชีวิตคืองาน งานทำคนให้เป็นคนอย่างแท้จริง
คนจักมีค่ามีราคาก็เพราะการทำงาน

● คนไม่ทำงาน คือคนรกแผ่นดิน
ประเทศไทยต้องการคนรักงาน สร้างงาน ทำงานให้ก้าวหน้า

● การฝึกฝนตนเองให้ทำงานนั้น ต้องฝึกไปตั้งแต่เยาว์วัย
จักได้ทำใจให้เคยชินกับงานนั้นๆ
ถ้าไม่ฝึกฝนทำงาน ก็จักกลายเป็นคนเกียจคร้านไป
คนขี้เกียจเป็นคนหนักแผ่นดิน รกโลกเปล่าๆ

● "ทำงานให้สุจริต" ควรเป็นมติประจำใจของทุกคนที่มีกิจจักต้องทำ
เพราะงานที่สุจริตย่อมผลิตผลอันดีงามแก่ตนเสมอ
ส่วนผู้ที่ทำงานไม่สุจริตย่อมพบความเดือดร้อน
ทั้งก่อนทำ ทำอยู่ และทำแล้ว

● พุทธศาสนาหรือศาสนาไหนก็ตาม ต่างมีความเห็นเป็นจุดเดียวกันว่า
ความอดทนเป็นกำลังงาน เป็นยาบำรุงกำลังใจ
เป็นเกราะป้องกันภัย และเป็นเครื่องประดับที่หาค่าวัดมิได้
● การฝึกหัดให้เกิดความอดทนทำได้เสมอ เพราะมีบททดสอบอยู่ทุกวัน
ความเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ โรคภัยไข้เจ็บที่มากระทบร่างกาย
คำด่าจากปากของคนใจร้าย ล้วนเป็นบทเรียนทดสอบชีวิตทั้งนั้น
ถ้าเราชนะได้ก็เป็นสุข ถ้าเราชนะไม่ได้ก็เป็นทุกข์

● "ฉันจะเป็นคนใจเย็น ฉันจะไม่โกรธใคร
ฉันจะไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ ฉันจะเป็นตัวของฉันในทางดีเสมอ
ฉันจะไม่ยอมให้ใครมาทำให้ฉันเป็นคนใจง่ายเป็นอันขาด"
นี่คือคาถาวิเศษสำหรับจำไว้เสมอๆ
โดยเฉพาะในเวลาที่ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์
ต้องบอกตนเองให้มากหน่อย

● ความอดทน ทำให้มีนิสัยเยือกเย็นสุขุม
เห็นความจริงปรากฏแจ่มแจ้ง สามารถเอาชนะได้ทุกอย่าง
● ทุกคนจะต้องฝึกหัดอดทนและเข้มแข็งไว้เสมอ
อย่าแสดงอาการอ่อนแอให้ปรากฏออกมาเป็นอันขาด

● พระพุทธองค์ทรงมีน้ำพระทัยเปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา
ทรงปรารถนาที่จะช่วยชี้ทางบรรเทาทุกข์
และชี้สุขเกษมศานต์แก่ผู้อื่น
● แม้ในบางครั้งจะมีคนมาต่อว่าพระองค์
ด้วยถ้อยคำอันหยาบคาย
แต่พระองค์มีพระทัยหนักแน่นดุจแผ่นหิน เยือกเย็นอยู่เสมอ
ได้ทรงแก้ความร้ายจากถ้อยคำของผู้มากล่าวตู่
ให้กลายเป็นความดีไปทันที
จนผู้มุ่งร้ายต่อพระองค์เกิดความเลื่อมใส ยอมตนเป็นสาวก
ดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมต่อไป

● วิธีการเช่นนี้ควรจะศึกษาไว้เป็นตัวอย่าง
สำหรับต่อสู้กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา
● ความชนะจะมีแก่เราได้ด้วยการทำดีตอบแทนคนชั่ว
เหมือนไม้จันทน์ยิ่งทุบแรงเท่าใด ยิ่งส่งกลิ่นหอมออกมาเท่านั้น

● พระพุทธองค์ได้สอนไว้ให้คิดว่า
"จงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ จงชนะคนชั่วด้วยความดี
จงชนะคนตระหนี่ด้วยการให้ จงชนะคนพูดพล่อยด้วยคำสัตย์"

● โลกอยู่ได้ด้วยความรัก โลกถูกทำลายเพราะความเกลียดกัน
เรามิได้เกิดมาเพื่อฆ่ากันทำลายกัน แต่เกิดมาเพื่อรักกัน
ช่วยกันในทางที่ถูกที่ชอบ

● จะคิดจะพูดจะทำสิ่งใด จงคิดถึงเพื่อนบ้านของท่านเสมอ
ให้นึกว่าเพื่อนบ้านคือผิวหนังของท่าน
ถ้าหากท่านทำลายเพื่อนบ้าน ก็เท่ากับทำลายตัวท่านเอง

● พระพุทธเจ้าสอนว่า "ในกาลไหนๆ เวรไม่เคยระงับด้วยการจองเวร
แต่เวรจะระงับได้ด้วยการไม่จองเวร"
ดังนั้นเลิกโกรธ เลิกเกลียด เลิกพยาบาทกัน เลิกถือเขาถือเรา
ให้ถือว่า ทุกคนเกิดมาร่วมทุกข์กัน อยู่กันฉันพี่น้อง
หันหน้าเข้าหากัน ก็อยู่กันสบายไม่มีปัญหาอะไร

● โลกนี้จักสงบสุขได้ด้วยการรู้จักให้อภัยกัน
เป็นทุกข์เดือดร้อนก็เพราะขาดการให้อภัยกัน

● การใช้กำลังมิใช่วิสัยของคน หากเป็นวิสัยของสัตว์ป่า
ที่มันมีความโกรธเกิดขึ้นแล้วขาดความยับยั้งชั่งใจ
พุ่งเข้าทำร้ายหมายชีวิตกันทันที
เราเป็นมนุษย์มีใจสูง ไม่ควรจักกระทำตนเช่นนั้น
ผู้รู้จักการให้อภัยต่อกันเป็นคนชนะ ผู้ไม่รู้จักให้อภัยเป็นคนแพ้

● ก่อนจะนอนควรไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ ทำใจให้สงบให้สบาย
เรียบร้อยแล้วก็นอน บอกตัวเองว่า
"ฉันจะนอน จะหยุดคิดหยุดนึกอะไรทั้งหมด"
ปิดหมดทุกประตู แล้วก็นึกว่า"หลับๆ ๆ "

● อย่าไปนึกว่า นั่นยังไม่ได้ทำ นี่ยังไม่ได้ทำ ปิดงานแล้วปิดหมด
ไม่ใช่ปิดตู้แล้วสมองยังไม่ปิด มานั่งคิดนั่งฝัน ไม่เป็นอันหลับอันนอน
นี่แหละเป็นบันไดขั้นต้นของการเป็นโรคประสาท

● ทุกครั้งที่ใจไม่สงบนี่มันเป็นพิษ
ใจโกรธ ใจเกลียด ใจริษยา ใจพยาบาทอาฆาตจองเวร
ถ้าเกิดขึ้นแล้วมันเป็นพิษแก่เรา แล้วก็ส่งพิษไปยังคนข้างเคียง
ใครอยู่ใกล้เราก็ถูกเผาไปด้วย สำลักไปตามๆ กัน
เพราะควันพิษของเรา

● อย่าสร้างอารมณ์เป็นพิษขึ้นในจิตใจ ในเวลาเช้า
ตื่นแล้วก็นั่งสงบใจ พูดกับตัวเองว่า
"วันนี้ฉันจะอยู่อย่างคนสงบ ฉันจะอยู่อย่างคนมีสติปัญญา
ฉันจะอยู่อย่างคนรู้เท่าทันสรรพสิ่งทั้งหลาย
ฉันจะไม่เป็นทุกข์ในสิ่งที่ไม่จำเป็น"

● ชาวจีนเขามีภาษิตเตือนใจว่า
" ชีวิตเหมือนสะพาน อย่าไปสร้างบ้านลงบนนั้น "
ชีวิตเหมือนสะพาน คือขึ้นไปแล้วก็ต้องลง
ไม่ให้ไปสร้างบ้าน คือไม่ให้ไปสร้างความยึดถือในชีวิตในร่างกายนี้
ว่าเป็นของแข็งแรงคงทนถาวร หรือเป็นตัวเราเป็นของเราขึ้นมา
เพราะสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป ตามเรื่องของธรรมชาติ
● ใครไปแอบยึดถือเข้าว่าเป็นตัวเราของเราขึ้นมาแล้ว
ผู้นั้นก็ต้องเป็นทุกข์เพราะการยึดถือนั้น

● สัตว์ทั้งหลายย่อมก้าวไปสู่ความแก่ ความเจ็บไข้ และความตายในที่สุด
ความทรุดโทรมของร่างกายมีอยู่ทุกขณะ แต่คนส่วนมากมองไม่เห็น
เพราะความเขลาเมาตน หลงรักในรูปร่าง จนลืมนึกถึงสภาพอันเป็นธรรมดา

● การรู้แจ้งเห็นความจริงในสิ่งทั้งปวง เป็นจุดหมายสำคัญของพุทธศาสนา
เมื่อรู้ว่าความจริงนั้นร่างกายเราต้องเปลี่ยนแปรไปสู่ความชรา
และถึงความตายในที่สุด เป็นธรรมดาดังนี้แล้ว
ความเมาในวัย ในความไม่มีโรค ก็จักจางหายไป
ความกำหนัดก็ค่อยคลายลง ในที่สุดจิตย่อมหลุดพ้นจากความถือมั่น
ความหลุดพ้นนี้แหละประเสริฐอย่างยิ่ง

● สมัยนี้เป็นสมัยของการโฆษณาชวนเชื่อ
สินค้าอันเป็นของกินของใช้ก็ถูกโฆษณาเสียอย่างดี
ทำคนให้หลงได้มาก ถ้าไม่ระวังก็ตกบ่อได้ง่าย
จึงต้องเพาะนิสัยในทางประหยัดไว้บ้าง

● นึกถึงคำกลอนของสุนทรภู่ไว้บ่อยๆ ว่า
"มีสลึงพึงบรรจบให้ครบบาท อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์
มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจง อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน
ไม่ควรซื้อก็อย่าไปพิไรซื้อ ให้เป็นมื้อเป็นคราวทั้งคาวหวาน"

● นี้เป็นคาถาสำหรับปลุกใจ ให้มีนิสัยประหยัดในการใช้จ่าย
เงินทองที่ได้มาแล้วต้องจ่ายใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิต
ใช้จ่ายแต่พอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป

● การตามใจตนเอง ก็คือยอมให้กิเลสมาเป็นเจ้าเหนือหัวใจตนนั่นเอง
คนที่กิเลสเป็นเจ้าเข้าครองแล้ว ไม่เป็นตัวเอง
ชีวิตไม่ราบรื่น การเป็นอยู่ระส่ำระสาย

● ก่อนจ่ายต้องคิดให้รอบคอบเสียก่อนว่าจำเป็นหรือไม่
ถึงเวลาแล้วหรือยัง เป็นประโยชน์หรือเปล่า
การคิดอย่างนี้เป็นการห้ามล้อมิให้ใช้จ่ายในทางที่ไม่ควร

● จงอย่าเป็นทาสของลิ้น อย่าติดในรสอาหาร
กินแต่สิ่งที่จำเป็นจะต้องกิน สิ่งใดไม่จำเป็นก็อย่าริกินเข้าไป
เพราะกินมากก็ต้องจ่ายมาก

● เมืองไทยเราเป็นเมืองกินจุบจิบมากที่สุด
ชาวไทยจึงต้องหัดกินให้เป็นกันเสียบ้าง ควรรู้จักประมาณในการกิน
อย่ากินเพื่อสนุก เพื่อความเมามัว หรือเพื่ออะไรอื่น
จงกินแต่พออยู่ได้ในโลกก็พอแล้ว

● อันความอร่อยของอาหารนั้น อร่อยเพียงลิ้นเท่านั้น
พอกินลงไปแล้วก็หมดรส ไม่ว่าอาหารนั้นจะประณีตอย่างใด
เวลาถ่ายออกมาก็มีราคาเท่ากันหมด

● เหล้าที่เราชอบดื่มกันจนเป็นบ้าเป็นหลังนั้น ไม่จำเป็นแก่ชีวิตเลย
แต่ทำไมคนจึงชอบมัน
คนกินเหล้านั้นมิใช่คน ควรเรียกผีมากกว่า
เพราะมันลดความเป็นคนลงทุกเป๊กทีเดียว
เป็นการทำลายตัวเองแท้ๆ

● บุหรี่ก็เป็นของฟุ่มเฟือยโดยใช่เหตุ
เรางดสูบก็ไม่เห็นลำบาก

● มือมีไว้สำหรับทำงานที่เป็นประโยชน์
มิใช่มีไว้สำหรับชกปากคนอื่น หรือชี้หน้าด่าใครผู้ใดผู้หนึ่ง

● ตามีไว้สำหรับดู มิได้มีไว้สำหรับค้อนควักใครๆ
การดูก็ต้องดูแต่สิ่งที่จะเกิดความเข้าใจจริง มิใช่ดูเพื่อหาช่องทำลายใครๆ

● หูมีไว้มีไว้สำหรับรับเสียงที่เขาพูดให้เราฟัง
และให้เราทำดีตามเสียงนั้น
ถ้าเสียงไม่ดี ฟังแล้วไม่สบายใจ ไม่เป็นประโยชน์แก่เรา
ก็อย่าใช้หูฟัง

● จมูกมีไว้สำหรับลมหายใจเข้า–ออกโดยเฉพาะเท่านั้น
ถ้าใครอุตริเอาจมูกไปเที่ยวหอมใครที่เราไม่มีสิทธิ์จะหอม
เรียกว่าใช้จมูกเกินหน้าที่ อาจทำให้เดือดร้อนได้

● ปากมีไว้สำหรับรับอาหาร
หรือพูดจาสนทนากันด้วยคำจริง
คำอ่อนหวาน คำสมานสามัคคี คำที่มีประโยชน์
แต่ถ้าปากพูดโกหก พูดคำหยาบ
คำที่ทำให้คนแตกกัน พูดเหลวไหลไม่เป็นแก่นสาร
ก็อาจถูกลงโทษจนปากแตกกินน้ำพริกไม่ได้ หรือฟันร่วงจากปากก็มี

● คนโบราณเขาว่า"อย่าขี้ก้อนใหญ่ให้เด็กเห็น"
ผู้ใหญ่ต้องระมัดระวังตัว ทำตัวให้เป็นตัวอย่าง

● พ่อแม่ก็เป็นผู้ใหญ่ ครูก็เป็นผู้ใหญ่ พระก็เป็นผู้ใหญ่
ข้าราชการ นักการเมือง ผู้แทนราษฎรก็เป็นผู้ใหญ่
ทำอะไรก็ต้องให้เป็นตัวอย่างแก่เด็กๆ

● อย่าเห็นแก่ตัว อย่าเห็นแก่ได้
อย่าเป็นคนมักง่ายในเรื่องอะไรต่างๆ แต่เป็นคนอยู่ในศีลในธรรม

● เราสอนเด็กให้ซื่อสัตย์ ให้ประหยัด ให้มีคุณธรรม
ผู้ใหญ่ก็ต้องซื่อสัตย์ ประหยัด และมีคุณธรรมเหมือนกัน

● เราดูละครกันบ่อยๆ ถ้าลูกหลานดูอยู่ด้วยต้องอธิบายให้ลูกหลานฟัง
บางตอนก็มีดีมีคุณค่า บางตอนก็มีเสีย
มีทั้งพระเอกนางเอก มีโจรผู้ร้าย มีอันธพาลอยู่ในเรื่องทั้งนั้น
เราต้องคอยชี้ให้เด็กรู้ว่า นี่อันธพาลใช้ไม่ได้ อย่าเอาไปเป็นตัวอย่าง
นี่บัณฑิตเป็นคนดีมีคุณธรรม ต้องเอาเป็นแบบอย่าง
สอนไปด้วยในตัวจากเรื่องที่เขาแสดงเหล่านั้น

● ไม่ใช่ดูโทรทัศน์เพื่อความสนุกอย่างเดียว
หรือฟังวิทยุเพื่อความสนุกอย่างเดียว
แต่ดูและฟังให้ได้ตัวอย่างจากชีวิตตัวละครในเรื่องนั้น

● ชีวิตของพ่อแม่ที่อยู่ดีมีศีลธรรม ลูกมักไม่เสียคน ลูกเรียบร้อย
ครอบครัวใดที่พ่อแม่ขาดศีลขาดธรรมนี่ลูกไม่เจริญไม่ก้าวหน้า
แม้จะจบการศึกษาไปได้ แต่ว่าทำงานไม่เจริญ
ไปโกงเขาบ้าง ทุจริตคอร์รัปชั่น
ผลที่สุดก็ถูกไล่ออกจากราชการ มีชีวิตตกต่ำ

● แต่ครอบครัวใดพ่อแม่อยู่ในศีลในธรรม
ลูกเกิดมาเป็นคนฉลาดรอบคอบ เรียนดี ประพฤติดี
สร้างเนื้อสร้างตัวได้เป็นหลักเป็นฐาน

● นี่คืออานิสงส์ของธรรมะ
ที่สิงสถิตอยู่ในจิตใจของพ่อแม่ ปู่ตาย่ายายในครอบครัวนั้น

● คนดีคนชั่วที่ปรากฏตัวอยู่ในโลกนี้นั้น เป็นผลมาจากพ่อแม่
ทุกคนเก็บเกี่ยวผลจากสกุล รับมรดกจากสกุล
ขอให้พ่อแม่ช่วยกันสร้างลูกของท่านให้เป็นคนดีเถิด

● พ่อแม่เป็นกระจกเงาบานใหญ่ที่ฉายแสงสะท้อนให้ลูกได้มองเห็น
จงเช็ดกระจกให้สะอาด และแสดงภาพที่ดีให้ลูกของท่านได้จดจำไว้เถิด

● ประเทศไทยต้องการคนใจดีใจงามเพื่อสร้างชาติประเทศต่อไป
พ่อแม่ทุกท่านมีเกียรติอันนี้
ขอท่านจงรักษาเกียรติภูมิของท่านในฐานะเป็นพ่อแม่ไว้ด้วยดีเถิด

● นรกของพ่อแม่ คือความร้อนอกร้อนใจ เพราะลูกประพฤติเสียหาย
สวรรค์ของพ่อแม่ คือความสบายใจที่เกิดจากการประพฤติดีของลูก

● เพราะฉะนั้นลูกหญิงลูกชายทุกคนจะต้องเตือนตัวเองไว้เสมอว่า
เราจะทำหน้าที่ให้คุณพ่อคุณแม่สบายใจ

● อย่าขี้เกียจ อย่าเหลวไหล อย่ามัวแต่เที่ยวแต่เล่น
เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเดินเล่น เพื่อเหลวไหล
เราเกิดมาเพื่อใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตัว แก่ครอบครัว
แก่ประเทศชาติบ้านเมืองของเรา

● ทุกคนต้องคิดไว้เสมอว่า เราคือกำลังสำคัญของชาติ
เราเป็นทายาทที่จะต้องรับมรดก ๓ อย่าง

๑. แผ่นดินไทย – เป็นมรดกมีค่าที่บรรพบุรุษรักษาไว้ด้วยเลือดเนื้อ
จะต้องช่วยกันรักษาไว้เพื่ออนาคตต่อไป

๒. ความเป็นเอกราชของชาติ – คนไทยมีความภูมิใจ
ในประวัติศาสตร์ของตนเอง ที่เป็นไทยอยู่ได้ด้วยอำนาจของพระธรรม

๓. พระพุทธศาสนา – เป็นมรดกทางใจ
ประเทศไทยเป็นเมืองพระพุทธศาสนา
ธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นมรดกสำคัญที่เราจะต้องรักษาไว้

● ความกตัญญูกตเวทีนี้ ถ้าขาดหายไปจากโลกเมื่อใด
โลกจะมีปัญหามากขึ้น จะมีความทุกข์ความเดือดร้อน
สายสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ปู่ตา ย่ายาย กับลูกหลานจะขาดหายไป
เพราะไม่มีคุณธรรมข้อนี้ เป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ
ความดีความงามก็จะหายไปด้วย

● "นิมิตฺตํ สาธุรูปานํ กตญฺญูกตเวทิตา
ความกตัญญูกตเวที เป็นเครื่องหมายของคนดี"

● เราจะดูคนไม่ต้องไปดูที่แหวนสวมนิ้ว สายสร้อยห้อยคอ
หรือรถยนต์นั่ง นั่น"เปลือก"ทั้งนั้น อย่าไปดูเลย
แต่ดูว่าเขามีคุณธรรม คือกตัญญูกตเวทีขนาดไหน
เขาปฏิบัติต่อพ่อแม่ ปฏิบัติต่อ ปู่ตา ย่ายาย ต่อเครือญาติของเขาอย่างไร
ถ้าพบว่า โอ! เป็นคนที่เคารพหนักแน่นในพ่อแม่ ปู่ตา ย่ายาย
อย่างนี้ใช้ได้

● การตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ที่ดีที่สุด
ก็คือประพฤติตนไม่ให้พ่อแม่เดือดเนื้อร้อนใจ แต่ทำให้ท่านสบายใจ

● คนที่มีความกตัญญูกตเวทีจะไม่ตกต่ำในชีวิตการงาน
ย่อมเจริญก้าวหน้าเสมอ

● ความเห็นแก่ตน มุ่งเอาให้ได้เพื่อตนฝ่ายเดียว
โดยมิคำนึงถึงความเสียหายของคนอื่นนั้น
เป็นความคิดและการกระทำที่ชั่วช้ามาก
จงคอยระวังอย่าให้เกิดขึ้นในใจเป็นอันขาด

● จงหาความสุขให้แก่ตน
ในทางที่จักทำให้เพื่อนร่วมโลกพลอยเป็นสุขด้วยเถิด

● ถ้าความทุกข์ไม่เป็นที่ชอบใจของท่าน
ท่านอย่าได้ทำให้ใครๆ เป็นทุกข์เป็นอันขาด

● อย่าแสวงหาความสุขบนความทุกข์ยากของบุคคลอื่น
แต่แสวงหาความสุขในทางที่จะให้คนอื่นเขามีความสุขด้วย
พร้อมกันนั้นก็หาทางสละสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมเสมอ

● คนเราอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องอยู่กันเป็นหมู่ อาศัยกันช่วยเหลือกัน
การเป็นอยู่จึงจะเป็นปกติสุขได้ จึงต้องฝึกฝนให้เป็นคนเสียสละต่อกัน
ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน

● คนมั่งมีก็เห็นอกเห็นใจคนยากจน คนแข็งแรงก็เห็นใจคนอ่อนแอ
คนฉลาดก็เห็นใจคนที่โง่กว่าตน

● พระพุทธเจ้าท่านติไว้ว่า“อตฺตตฺถปญฺญา อสุจีมนุสฺสา
บุคคลผู้ใช้สติปัญญาความสามารถเพื่อประโยชน์ตนถ่ายเดียว
เป็นคนสกปรก เป็นคนใช้ไม่ได้”

● อย่าอยู่อย่างคนสกปรก
ให้อยู่อย่างคนสะอาด ปราศจากสิ่งชั่วสิ่งร้าย
จึงจะถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

● ใครที่รักชาติเพื่อท้องเพื่อกระเป๋าของตัวก็เลิกรักชาติแบบนั้น
เลิกกอบโกย แต่ว่าเริ่มเสียสละเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขส่วนรวม

● ขอให้มีหลักปรัชญาประจำใจว่า
คนเราเกิดมามือเปล่าตัวเปล่า ตายไปก็มือเปล่าไม่ได้เอาอะไรไป
เราจะโลภโมโทสันอะไรกันหนักหนา

● เราควรจะเกิดมาเพื่อเสริม เพื่อเติม เพื่อแต่งให้ชาติของเรา
เจริญก้าวหน้าต่อไป ดีกว่าที่จะอยู่ด้วยความมักมากอยากได้
จะเป็นประวัติศาสตร์ในทางร้ายไว้ในบ้านเมืองต่อไป

● เรามีชีวิตอยู่ในโลก ต้องพูดกับตนเองบ่อยๆ ว่า
“เราคนหนึ่งจะไม่ทำตนให้เป็นภาระของสังคม
แต่ว่าเราจะเป็นผู้ช่วยเหลือสังคมให้มีความสุขความเจริญ”

● คนเราเกิดมาย่อมมีความตายเป็นธรรมดา
เวลาเกิดมาเรามิได้เอาอะไรมา เวลาตาย เราก็มิได้เอาอะไรไป
บุญกับบาปเท่านั้น เป็นสมบัติประจำชีพ
บุญนำไปสู่สุคติ บาปนำไปสู่ทุคติ
● คนผู้รักตน จึงพยายามทำความดี
อันจักเป็นที่พึ่งของตนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

● ความเมาทุกอย่างเป็นเหตุให้ลืมตน
ความลืมตนเป็นเหตุให้ทำความผิดได้เสมอ อย่าได้ลืมตนเป็นอันขาด
● จงอบรมสติสัมปชัญญะไว้กับตนเสมอ อย่ายอมตนให้เป็นคนชั่วเลย
แต่จงดำรงตนอยู่ในความดีเถิด โลกต้องการคนดีและความดี

● ขอเราทั้งหลาย จงตื่นจากความหลับใหลมัวเมา
ลุกขึ้นประกอบกิจอันเป็นประโยชน์ตนประโยชน์ท่านด้วยความไม่เหลวไหล
● จงชวนกันเดินตามทางที่พระพุทธองค์ชี้ไว้ให้เราเดิน
และอย่าหยุด เดินต่อไปจนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง
คือความพ้นทุกข์สมความตั้งใจ

กวีธรรมพุทธทาส

ศีลธรรม ไม่กลับมา โลกาวินาศ

● ถ้าศีลธรรม ไม่กลับมา โลกาวินาศ
มนุษยชาติ จะเลวร้าย กว่าเดรัจฉาน
มัวหลงเรื่อง กิน-กาม-เกียรติ เกลียดนิพพาน
ล้วนดื้อด้าน ไม่เหนี่ยวรั้ง บังคับใจ

● อาชญากรรม เกิดกระหน่ำ ลงในโลก
มีเลือดโชก แดงฉาน แล้วซ่านไหล
เพราะบ้ากิน บ้ากาม ทรามเกินไป
บ้าเกียรติก็ พอไม่ได้ ให้เมาตน

● อยากครองเมือง ครองโลก โยกกันใหญ่
ไม่มีใคร เมตตาใคร ให้สับสน
ขอศีลธรรม ได้กลับมา พาหมู่คน
ให้ผ่านพ้น วิกฤตการณ์ ทันเวลาฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความเกิด

● ความเอ๋ย ความเกิด
จงดูเถิด ยากเข็ญ เป็นไหน ๆ
เจ็บปวดทั้ง แม่ลูก เหมือนถูกไฟ
เพื่ออะไร กันแน่ ลองแก้มา
● เกิดเพื่อกิน เพื่อเล่น หรือเพื่อหลับ
หรือเพื่อรับ มรดก กระมังหนา?
หรือเกิดเพียง เพื่อเติบโต เช่น โค, ลา
ส่วนดูว่า เกิดเพื่อก่อ บ่อบุญเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความเติบโต

● ความเอ๋ย ความเติบโต
ถึงม้าโค ก็รู้เติบ เขยิบได้
อันเติบกาย เติบง่าย กว่าเติบใจ
กินเข้าไป ก็เติบได้ ไม่ต้องกลัว
● ส่วนเติบใจ เติบยาก ลำบากนัก
มีแต่มัก แฟบไป เพราะใจชั่ว
ปรนแต่กาย ใจก็ตาย ไปจากตัว
ไยจะมัว เติบกาย ขายหน้าเอย!ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความหนุ่ม

● ความเอ๋ย ความหนุ่ม
เหมือนไฟสุม ขอนไม้ ไม่เห็นแสง
แต่ที่แท้ ความร้อน ระอุแรง
ถูกศรแผลง คลุ้มคลั่ง ขังอยู่ใน
● ล่วงละเมิด ศีลธรรม ทำกรรมชั่ว
นั่นจะมัว บ้าตะบึง ไปถึงไหน
โอ้! ความหนุ่ม! หนุ่มเช่นนี้ ดีอะไร
ต่อเมื่อใด เย็นซึ้ง จึ่งดีเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความสาว

● ความเอ๋ย ความสาว
เหมือนไฟวาว แวบไหว ให้เห็นแสง
คือเฝ้าแต่ง ไปท่าเดียว ทั้งเขียวแดง
ตั้งหน้าแข่ง กันจริงๆ กว่าสิ่งใด
● ถึงงามรูป งามทรัพย์ และงามวิทย์
ไม่สนิท เหมือนงามธรรม จรรยาได้
หรือธรรมชาติ สร้างเพื่อ ตกแต่งไป
จะหยุดได้ ต่อแก่เฒ่า หรือเจ้าเอย!ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความสุข

● ความเอ๋ย ความสุข
ใครๆ ทุก คนชอบเจ้า เฝ้าวิ่งหา
"แกก็สุข ฉันก็สุข ทุกเวลา"
แต่ดูหน้า ตาแห้ง ยังแคลงใจ
● ถ้าเราเผา ตัวตัณหา ก็น่าจะ"สุข"
ถ้ามันเผา เราก็"สุก" หรือเกรียมได้
เขาว่า"สุข! สุขเน้อ!!" อย่าเห่อไป
มันสุขเย็น หรือสุกไหม้ ให้แน่เอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความทุกข์โศก

● ความเอ๋ย ความทุกข์โศก
ของมีอยู่ คู่โลก อย่าสงสัย
ยังหลงมัว "ตัวตน" อยู่กลใด
เป็นต้องได้ โศกแน่ แม้แต่ลอง
● ทุกสิ่งสรรพ เกิดดับ อยู่ตามธรรม
ใจเจ้ากรรม เข้ารับเอา เป็นเจ้าของ
ต้องพลอยเข็ญ พลอยขุก ทุกทำนอง
แล้วแต่ของ ของ"ตน"เป็น เช่นไรเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความเจ็บไข้

● ความเอ๋ย ความเจ็บไข้
มันมีไว้ ทุกข์กันเล่น เช่นนั้นหรือ?
อ๋อ! มิใช่ มีไว้ เพื่อฝึกปรือ
ให้รีบรื้อ ความรู้ ขึ้นสู่ตน
● คืออย่าง่าน นานๆ ผ่านมาครั้ง
คิดดูมั่ง วันสบาย มากหลายหน
ถ้ามิชอบ แก่เจ็บตาย และว่ายวน
จงรีบค้น พระนิพพาน อย่าคร้านเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความแก่

● ความเอ๋ย ความแก่
เป็นเพื่อนแท้ ของความตาย ไม่หน่ายหนี
เมื่อความแก่ ล่วงกาล มานานปี
ก็มอบเวร หน้าที่ ให้ความตาย
● ไม่ยกเว้น ใครๆ ไม่ลำเอียง
มิให้ใคร หลีกเลี่ยง หรือเถียงได้
เพราะฉะนั้น เราท่าน ทั้งหญิงชาย
รีบทำดี ก่อนตาย ให้มากเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความตาย

● ความเอ๋ย ความตาย
สิ้นชื่อหาย เพราะไม่มี ความดีเหลือ
คือตายเน่า ตายหนอน เป็นบ่อนเบือ
น่าเหม็นเบื่อ ตายเช่นนี้ ดีอะไร

● ถ้าตัวตาย ไว้ลาย ให้โลกเห็น
ก็เหมือนเป็น อยู่คู่หล้า อย่าสงสัย
ตายแต่เปลือก เยื่อในอยู่ คู่โลกไป
เป็นประโยชน์ แก่ใครๆ ไม่สิ้นเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

มีเท่านี้เอง!

● ต้องเวียนเกิด เวียนตาย ตามบุญบาป
เมื่อไรทราบ ธรรมแท้ ไม่แปรผัน
ไม่ต้องเกิด ไม่ต้องตาย สบายครัน
มีเท่านั้น ใครหาพบ จบกันเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

ดับสังขาร

● อะนิจจา วะตะ สังขารา
"สิ่งที่เหตุ ปรุงขึ้นมา ไม่เที่ยงหนอ!"
อุปาทะ วะยะธัมมิโน : พอ
เกิดแล้วก็ แปรไป เป็นธรรมดา

● อุปปัชชิตะวา นิรุชฌันติ
มันเกิด,ผลิ แล้วก็ดับ ลับต่อหน้า
เป็นเช่นนี้ เวียนวัฏฏ์ อยู่อัตรา
ใครจะว่า วอนอย่างไร ไม่ฟังกัน

● เตสัง วูปะสะโม สุโข : แปล
ว่าสุขแท้ คือสงบการ- ปรุงแต่งนั่น
ไม่ปรุงแต่ง ตัวตนอะไร สักสิ่งอัน
ชีวิตดับ หรือไม่,นั้น ไม่เป็นประมาณฯ

พุทธทาสภิกขุ

โลกรอดเพราะกตัญญู

● อันบุคคล กตัญญู รู้คุณโลก
อุปโภค บริโภค มีให้หลาย
ข้าวหรือเกลือ ผักหรือหญ้า ปลาหรือไม้ ฯลฯ
รู้จักใช้ อย่าทำลาย ให้หายไป

● อนึ่งคน ต่อคน ทุกคนนี้
ล้วนแต่มี คุณต่อกัน นั้นเป็นไฉน
มองให้ดี ดูให้เห็น เช่นนั้นไซร้
โลกรอดได้ เพราะกตัญญู รู้คุณกัน

● ประเทศชาติ - ศาสนา - มหากษัตริย์
รวมเป็น อัตตภาพไทย ใหญ่มหันต์
รอดมาได้ เพราะรักใคร่ อย่างผูกพันธ์
เพราะ กตัญญูมี ที่ใจเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

● มีชีวิต มีให้ดี ต้องมีชาติ
ชาติวิลาส นั้นต้องมี ศรีศาสนา
สองนั้นจะดี ต้องมีธรรม -ราชา
เป็นหัวหน้า และตัวอย่าง ทุกอย่างไป

● ประเทศชาติ เหมือนร่างกาย ให้คิดดู
ไม่มีกาย ใจจะอยู่ อย่างไรได้
ศาสนานั้น เหมือนใจ ฝ่ายนามกาย
ไม่มีใจ ก็เหมือนตาย ซากก่ายนอน

● มหากษัตริย์ เหมือนสติ และปัญญา
ที่บัญชา กายและใจ ให้เป็นสมร
ร่วมกันไป คล้ายกับงาน สหกรณ์
ไม่ม้วยมรณ์ ไทยเจริญ เกินเปรียบเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ศึกษากันท่าไร ?

● โลกยุคนี้ มีศึกษา กันท่าไหน
ยุวชน รุ่นใหม่ ได้คลุ้มคลั่ง
บ้างติดยา เสพติด เป็นติดตัง
บ้างก็ฝัง หัวสุม ลุ่มหลงกาม
● บ้างดูหมิ่น พ่อแม่ ไม่มีคุณ
บ้างก็เห็น เรื่องบุญ เป็นเรื่องพล่าม
บ้างลุ่มหลง LOVE FREE เป็นดีงาม
บ้างประนาม ศาสนา ว่าบ้าบอ
● บ้างไปเป็น ฮิปปี้ มีหลายชนิด
บ้างทวงอิส- ระพ้น จนเหลือขอ
บ้างที่มี ดีกรีมาก โฮกฮากพอ
โลกเราหนอ ให้ศึกษา กันท่าไร ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ภัยร้ายของนักเรียน

● เป็นนักเรียน เพียรศึกษา อย่าริรัก
ถูกศรปัก เรียนไม่ได้ ดั่งใจหมาย
สมาธิ จะหักเหี้ยน เตียนมลาย
ถึงเรียนได้ ก็ไม่ดี เพราะผีกวน
● แต่เตือนกัน สักเท่าไร ก็ไม่เชื่อ
มันแรงเหลือ รักร้าย หลายกระสวน
หลอกพ่อแม่ ได้มากมาย หลายกระบวน
หน้าขาวนวล ใจหยาบดำ ซ้ำละลาย
● การเล่าเรียน เบื่อหน่าย คล้ายจะบ้า
ใช้เงินอย่าง เทน้ำเทท่า น่าใจหาย
ไม่เท่าไร ใจกระด้าง สิ้นยางอาย
หญิงหรือชาย เรียนไม่ดี สิ่งนี้เอง
● มีสัจจะ ทมะ และขันตี
กตัญญู กตเวที อย่าโฉงเฉง
รักพ่อแม่ พวกพ้อง ต้องยำเกรง
เรียนให้เก่ง ได้ยิ้มแปล้ แก่ทุกคน ฯ

พุทธทาสภิกขุ

จะอยู่ในโลก

● พระดาบส สอนลูก: "จะอยู่โลก
ซึ่งโสโครก, ต้องระวัง ทั้งสี่สถาน:-
(หนึ่ง) ยาพิษ: สิ่งเสพติด ทุกประการ
ทั้งทางกาย ทางวิญญาณ เป็นการตายฯ

● (สอง) เหวมืด คือเพศ ที่ตรงข้าม
เป็นกลกาม มืดหมก ตกจมหาย,
(สาม) เลนตม จมถลำ ลำบากกาย
คือลาภหลาย, ยศ,สุข, สรรเสริญ, ลวง

● (สี่) อสรพิษ คืออิท- ธิพลชน
ที่อำนาจ เหนือคน นั้นใหญ่หลวง;
ทั้งสี่นี้ ระวังระไว ให้เต็มตวง
ให้ก้าวล่วง จะอยู่ได้ ในโลกคน" ฯ

พุทธทาสภิกขุ

มีโดยไม่ต้องเป็น“ของกู”

● ถ้าจะอยู่ ในโลกนี้ อย่างมีสุข
อย่าประยุกต์ สิ่งทั้งผอง เป็นของฉัน
มันจะสุม เผากระบาล ท่านทั้งวัน
ต้องปล่อยมัน เป็นของมัน อย่าผันมา

● เป็นของกู ในอำนาจ แห่งตัวกู
มันจะดู วุ่นวาย คล้ายคนบ้า
อย่างน้อยก็ เป็นนกเขา เข้าตำรา
มันคึกว่า “กู-ของกู” อยู่ร่ำไป

● จะหามา มีไว้ ใช้หรือกิน
ตามระบิล อย่างอิ่มหนำ ก็ทำได้
โดยไม่ต้อง มั่นหมาย ให้อะไร ๆ
ผูกยึดไว้ ว่า“ตัวกู” หรือ“ของกู” ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ยามจะมี

● มีอะไร มีไม่เป็น ก็เป็นทุกข์
ถึงมีสุข ก็ยิ่งทุกข์ เพราะสุขนั่น
ดูให้ดี อย่าเสียที ให้กับมัน
จะพากัน มาเพิ่มทุกข์ ให้ทุกที ฯ

ยามจะใช้

● ยามจะใช้ ใช้ให้เป็น ไม่เป็นทุกข์
ยามจะกิน กินให้ถูก ตามวิถี
ยามจะถ่าย ถ่ายให้เป็น เห็นสุดดี
ถ้าอย่างนี้ ไม่เป็นทุกข์ ทุกคืนวัน ฯ

ยามไหนก็ได้

● ยามจะได้ ได้ให้เป็น ไม่เป็นทุกข์
ยามจะเป็น เป็นให้ถูก ตามวิถี
ยามจะตาย ตายให้เป็น เห็นสุดดี
ถ้าอย่างนี้ ไม่มีทุกข์ ทุกวันเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

หน้าที่ของคน

● **หน้าที่ หนึ่ง ในฐานะ เป็นมนุษย์**

ต้องได้สิ่ง สูงสุด ก่อนเป็นผี
ตามที่คน ควรจะได้ อย่างไรดี
ไม่เสียที ที่เกิดมา ประสาคน ฯ

● **หน้าที่ สอง ในฐานะ เพื่อนมนุษย์**

ต้องช่วยกัน สูงสุด หยุดฉ้อฉล
ไม่ช่วงชิง ประโยชน์ใคร มาใส่ตน
มุ่งเอาผล มีเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ฯ

● **หน้าที่ สาม ตามฐานะ พลโลก**

ต้องช่วยกัน ดับโศก แห่งโลกหาย
ทำโลกนี้ ให้น่าอยู่ ดูสบาย
มีความหมาย โลกมนุษย์ สุดงามงด ฯ

● **หน้าที่คน คนหนึ่ง มีถึงสาม**

พยายาม ทำให้เข้ม เต็มกำหนด
ให้เสร็จสิ้น ก่อนตาย ให้เรืองยศ
ได้ปรากฏ เป็นมนุษย์ ยอดสุดเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

เป็นมนุษย์ หรือ เป็นคน?

● เป็นมนุษย์ เป็นได้ เพราะใจสูง
เหมือนหนึ่งยูง มีดี ที่แววขน
ถ้าใจต่ำ เป็นได้ แต่เพียงคน
ย่อมเสียที ที่ตน ได้เกิดมา

● ใจสะอาด ใจสว่าง ใจสงบ
ถ้ามีครบ ควรเรียก มนุสสา
เพราะทำถูก พูดถูก ทุกเวลา
เปรมปรีดา คืนวัน สุขสันติ์จริง

● ใจสกปรก มืดมัว แต่ร้อนเร่า
ใครมีเข้า ควรเรียก ว่าผีสิง
เพราะพูดผิด ทำผิด จิตประวิง
แต่ในสิ่ง นำตัว กลั้วอบาย

● คิดดูเถิด ถ้าใคร ไม่อยากตก
จงรีบยก ใจตน รีบขวนขวาย
ให้ใจสูง เสียได้ ก่อนตัวตาย
ก็สมหมาย ที่เกิดมา อย่าเชือนเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

การงานคือการปฏิบัติธรรม

● อันการงาน คือคุณค่า ของมนุษย์
ของมีเกียรติ สูงสุด อย่าสงสัย
ถ้าสนุก ด้วยการงาน เบิกบานใจ
ไม่เท่าไร ได้รู้ธรรม ฉ่ำซึ้งจริง

● เพราะการงาน เป็นตัวการ ประพฤติธรรม
กุศลกรรม กล้ำปนมา มีค่ายิ่ง
ถ้าจะเปรียบ ก็เปรียบคน ฉลาดยิง
นัดเดียววิ่ง เก็บนก หลายพกมา

● คือการงาน นั้นต้องทำ ด้วยสติ
มีสมาธิ ขันตี มีอุตสาห์
มีสัจจะ มีทมะ มีปัญญา
มีศรัทธา และกล้าหาญ รักงานจริง ฯ

พุทธทาสภิกขุ

การงานทำให้ชีวิตสดใส

● อันการงาน นั้นประเสริฐ ตรงที่สนุก
ยิ่งทำงาน ยิ่งเป็นสุข ทุกสถาน
ทำชีวิต ให้สดใส ใจเบิกบาน
ในการงาน ประจำวัน นั่นเองนา

● เมื่ออย่างนี้ มีแต่คน วิมลจิต
เย็นสนิท ดวงใจ ไร้โทสา
เกิดสังคม ที่อุดม ด้วยเมตตา
อยากเรียกว่า ธัมมิกะ สังคมนิยม

● ผลของงาน ล้นเหลือ เผื่อแผ่ทั่ว
สัตว์ทุกตัว ใหญ่น้อย พลอยสุขสม
ทั้งเมืองเล็ก เมืองใหญ่ ได้ชื่นชม
โลกระดม สุขวาง ทางนิพพาน ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ทำทุกวัน - เสร็จทุกวัน !

● ทำอะไร ด้วยใจ ไม่หมายมั่น
ว่า"ตัวฉัน" "ของฉัน" นั้นคุณหลาย
ใจเย็นชื่น ครื้นเครง เบาสบาย
ทั้งร่างกาย แคล่วคล่อง ว่องไวดี
● ทำไปพลาง เสร็จไปพลาง อย่างนฤมิต
แต่ไม่คิด ว่าของใคร ที่ไหนนี่
ไม่มี"ตัว" ใครทำ ล้ำวิธี
งานก็ดี คนก็สุข ทุกวันเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

น้ำมนต์แท้ นั้นคือเหงื่อ !

● เหงื่อนั่นแหละ คือน้ำมนต์ ให้ผลเลิศ
นำให้เกิด สุขสวัสดิ์ พิพัฒน์ผล
น้ำมนต์รด รดเท่าใด ไม่ช่วยคน
จนกว่าตน จะมีเหงื่อ เมื่อทำจริง
● จงรักเหงื่อ เชื่อมั่น บากบั่นเถิด
หน้าที่เกิด สมบูรณ์ดี มีผลยิ่ง
เป็นพระเจ้า มาช่วยเรา อย่าประวิง
จะเป็นมิ่ง ขวัญแท้ แก่ทุกคน
● พระพุทธองค์ ทรงเคารพ ซึ่งหน้าที่
ดูให้ดี เหงื่อออกมา มหาผล
ใช้บูชา พระพุทธองค์ มิ่งมงคล
สาธุชน มีสุขเหลือ เพราะเหงื่อเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

เป็นอยู่ด้วยจิตว่าง

● จงทำงาน ทุกชนิด ด้วยจิตว่าง
ยกผลงาน ให้ความว่าง ทุกอย่างสิ้น
กินอาหาร ของความว่าง อย่างพระกิน
ตายเสร็จสิ้น แล้วในตัว แต่หัวที

● ท่านผู้ใด ว่างได้ ดังว่ามา
ไม่มีท่า ทุกข์ทน หม่นหมองศรี
"ศิลปะ" ในชีวิต ชนิดนี้
เป็น"เคล็ด"ที่ ใครคิดได้ สบายเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

มองแต่แง่ดีเถิด

● เขามีส่วน เลวบ้าง ช่างหัวเขา
จงเลือกเอา ส่วนที่ดี เขามีอยู่
เป็นประโยชน์ โลกบ้าง อย่างน่าดู
เรื่องที่ชั่ว อย่าไปรู้ ของเขาเลย

● จะหาคน มีดี โดยส่วนเดียว
อย่ามัวเที่ยว ค้นหา สหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหา หนวดเต่า ตายเปล่าเลย
ฝึกให้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง

พุทธทาสภิกขุ

ศัตรูคือผู้จู่มาสอบไล่

● อันศัตรู คือผู้จู่ มาสอบไล่
ให้รู้ได้ ว่าเรามี ดีแค่ไหน
หรือดีแต่ จะโกรธยืน เป็นฟืนไฟ
บังคับใจ ไว้ไม่อยู่ สักครู่เดียว

● อันศัตรู คือผู้สรร สวรรค์ให้
ตรงที่ได้ มีจิต คิดเฉลียว
ว่าอดกลั้น นั่นแหละนะ เป็นพระเทียว
ไม่อด,เลี้ยว ไปเป็นมาร พล่านนรก

● อันศัตรู คือผู้สอน สัจจธรรม
ว่าอาฆาต นั้นคือน้ำ สกปรก
อย่าเก็บไว้ ในใจ ให้ใจฟก
จะเวียนวก ว่ายสงสาร นานนักเอย

● เหตุฉะนั้น ศัตรูคือ ผู้ให้
แต่กลายเป็น ผู้ร้าย เหตุไรเหวย
เพราะผู้รับ รับไม่เป็น อย่างเช่นเคย
ถ้ารับเป็น พวกเราเอ๋ย หมดศัตรู ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ได้ดีเพราะถูกด่า

● ฉันได้ดี เพราะถูกด่า น่าหัวไหม
ยิ่งดีใจ เพราะถูกด่า ดูน่าหัว
ใครจะด่า สักเท่าไร ไม่เคยกลัว
เรื่องจะชั่ว อย่างเขาด่า นั้นอย่าเกรง

● ใครมีดี คนก็คิด ริษยา
หาแง่ด่า กันโขมง ล้วนโฉงเฉง
เมื่อยปากเข้า ปากก็มุบ หุบปากเอง
ยิ่งครื้นเครง คือฉันท้า ให้ด่าฟรี

● ฉันเป็นคน ได้ดี เพราะคำด่า
กลายเป็นสิ่ง นำมา ซึ่งศักดิ์ศรี
ด่าเท่าไร ก็เห็น ไม่จริงสักที
เลยได้ดี เพราะถูกด่า น่าหัวครัน ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ถามท่านก่อน

● "นับสิบก่อน" ตอนเกิด อารมณ์แรง
นั้นย่อมแปลง อารมณ์ร้าย ให้ดีได้;
"ถามท่านก่อน" ตอนจะทำ สิ่งใดใด
นี่ความหมาย ตรงกัน ฉันรับรอง,

● ถามท่านก่อน! นั่นถามใคร รู้ไหมเล่า?
คือทูลถาม พระพุทธเจ้า ในหม่อมขมอง
จะตรัสตอบ ถ้วนถูก ทุกทำนอง
ไม่ต้องหมอง หม่นใจ ไปจนตาย,

● ตอนจะโกรธ จะละโมบ จะโง่เง่า
ตอนถูกเย้า ให้หมุนจี๋ เป็นผีร้าย
จะตีลูก หย่าคู่ ฯลฯ; อย่าดูดาย
ยั้งใจกาย "ถามท่านก่อน" ห่อนผิดเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ยาระงับสรรพทุกข์

● ต้น **"ไม่รู้-ไม่ชี้"** นี่เอาเปลือก
ต้น **"ช่างหัวมัน"** นั้นเลือก เอาแก่นแข็ง
"อย่างนั้นเอง" เอาแต่ราก ฤทธิ์มันแรง
"ไม่มีกู-ของกู" แสวง เอาแต่ใบ

● **"ไม่น่าเอา-น่าเป็น"** เฟ้นเอาดอก
"ตายก่อนตาย" เลือกออก ลูกใหญ่ ๆ
หกอย่างนี้ อย่างละชั่ง ตั้งเกณฑ์ไว้
"ดับไม่เหลือ" สิ่งสุดท้าย ใช้เมล็ดมัน

● หนักหกชั่ง เท่ากับ ยาทั้งหลาย
เคล้ากันไป เสกคาถา ที่อาถรรพณ์
"สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย" อัน
เป็นธรรมชั้น หฤทัย ในพุทธนาม

● จัดลงหม้อ ใส่น้ำ พอท่วมยา
เคี่ยวไฟกล้า เหลือได้ หนึ่งในสาม
หนึ่งช้อนชา สามเวลา พยายาม
กินเพื่อความ หมดสรรพโรค เป็นโลกอุดรฯ

พุทธทาสภิกขุ

ยอดพุทธมนต์

● "มันเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-แล้วดับไป"
นี้เป็นมนต์ บทใหญ่ ใช้เมื่อ"ได้"
ซึ่งลาภยศ สรรเสริญ สุขใจกาย
ไม่เมามาย ลืมตัว หรืองัวเงีย,

● "มันเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-แล้วดับไป"
ก็เป็นมนต์ บทใหญ่ ใช้เมื่อ"เสีย"
ซึ่งลาภยศ สรรเสริญสุข แม้ลูกเมีย
ไม่อ่อนเปลี้ย สับสน หรือวุ่นวาย,

● "มันเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-แล้วดับไป"
ใช้เป็นมนต์ บทใหญ่ ครั้ง"สุดท้าย"
เป็นอาวุธ สัประยุทธ์ กับความตาย
แสนสบาย เพราะก้าวล่วง จากบ่วงมาร ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ทำดี ดีแล้ว เป็นพร

● ทำดี ดีแล้ว เป็นพร ไม่ต้อง อ้อนวอน
ขอพร กะใคร ให้กวน
● พรที่ ให้กัน ผันผวน เป็นเหมือน ลมหวน
อวลไป อวลมา อย่าหลง
● พรทำ ดีเอง มั่นคง วันคืน ยืนยง
ซื่อตรง ต่อผู้ รู้ธรรม
● อยากรวย ด้วยพร เพียรบำ เพ็ญบุญ กุศลนำ
ให้ถูก ให้พอ ต่อตน
● ทุกคน เกิดมา เป็นคน ชั่วดี มีจน
เป็นผล แห่งกรรม ทำเอง
● ถือธรรม เชื่อกรรม ยำเยง บาปชั่ว กลัวเกรง
ทำแต่ กรรมดี ทวีพร ฯ

พุทธทาสภิกขุ

พุทธธรรมอำนวยพร

● ขออวยพร วอนอ้าง คุณพระพุทธ
ได้ปกป้อง ผองมนุษย์ โศกกษัย
ขออ้างคุณ พระธรรม อันอำไพ
ช่วยคุ้มสัตว์ ทั่วไป ไร้โรคา

- ดอกเอ๋ย เจ้าดอกปัญญา
ธรรมศาสตรา เข่นฆ่ากิเลสเอย -

● ขออวยพร วอนอ้าง คุณพระสงฆ์
ช่วยธำรง สุขสันต์ กันทั่วหน้า
ข้าร่ำร้อง ลำนำ พร่ำภาวนา
ทั่วโลกา สิ้นทุกข์ ผาสุกเอย ฯ

- ดอกเอ๋ย เจ้าดอกอนัตตา
เคียงคู่ปัญญา รุดหน้าไปนิพพานเอย -

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมสมโภชในมงคลวาร

วิสาขบูชา - ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙
๑๐๐ ปี ชาตกาล พุทธทาสภิกขุ
- ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙
๙๕ ปี ชาตกาล ปัญญานันทภิกขุ
- ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช
ทรงครองสิริราชสมบัติ
ครบ ๖๐ ปี
๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

พรธรรมนำชีวิตงาม